

SEXUALITY IN AUTISM

Βασιλική Ρουμελιώτου

22 Ιανουαρίου 2022

'I don't really understand why it's considered normal to stare at someone's eyeballs.'

John Elder Robinson

Στόχοι

Να θίξουμε:

01

την πολυπλοκότητα

02

τη σοβαρότητα
του θέματος

Θέματα που θα θί- ξουμε

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑ

ΑΥΤΙΣΜΟΣ - ΔΙΑΓΝΩΣΗ

ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΟ ΠΡΟΦΙΛ

ASPERGIRLS

ΕΦΗΒΕΙΑ

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ - SOCIAL MEDIA

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ

Παιδαγωγικό υλικό

ΓΟΝΕΙΣ

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑ

- σύνθετο φαινόμενο
- επηρεάζεται από την αλληλεπίδραση βιολογικών, ψυχολογικών, κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών, ιστορικών-πολιτιστικών, ηθικών, θρησκευτικών και νομικών παραγόντων
- εκφράζεται και βιώνεται σε συναισθήματα, σκέψεις, επιθυμίες, φαντασιώσεις, συμπεριφορές, ταυτότητα, ρόλους και σχέσεις

(WHO, 2006).

- Η σεξουαλικότητα είναι ένα **αναπόσπαστο** τμήμα της προσωπικότητας κάθε ανθρώπινης ύπαρξης. (WHO, 2006)
- Η **σωματική, ψυχική ισορροπία** περιλαμβάνει και την ενσωμάτωση της σεξουαλικής διάστασης και ταυτότητας με ό,τι αυτό σημαίνει σε σχέση με τη συγκρότηση της ταυτότητας του υποκειμένου αλλά και τις διαπροσωπικές σχέσεις και τον συναισθηματικό του κόσμο, τη διάσταση της ερωτικής επιθυμίας και τη συνολική ερωτική ζωή και λειτουργία που συνιστάται με την πραγμάτωση σχέσης και με τον «άλλον» του ίδιου ή του άλλου φύλου (Κουρκούτας, 2001).
- Αποτελεί **Θεμελιώδες Ανθρώπινο Δικαίωμα**, αλλά και πρόκληση σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο, ειδικά για τα άτομα τα οποία δεν είναι σε θέση να κατακτήσουν τη σεξουαλικότητα μέσα από έναν βιωματικό/εμπειρικό τρόπο. (WHO, 2006)

ΑΥΤΙΣΜΟΣ

Ο αυτισμός είναι μία νευροαναπτυξιακή διάχυτη διαταραχή, η οποία χαρακτηρίζεται από

(α) ποιοτικές βλάβες στην αμοιβαία κοινωνική αλληλεπίδραση, στην επικοινωνία και

φαντασία, καθώς και στη συμπεριφορά και (β) την παρουσία περιορισμένων, επαναληπτικών και στερεοτυπικών προτύπων συμπεριφοράς, ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων (American Psychiatric Association, 2000).

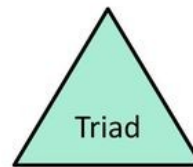

Diagnostic Criteria

DSM-IV

Triad of core symptoms

Social communication

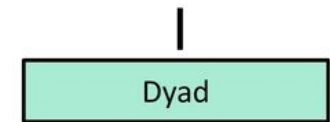
Restricted interests
and repetitive
behaviours

Social interaction

DSM-5

Dyad of core symptoms (May 2013)

Social Communication

Restricted interests and
repetitive Behaviours

**Core feature - unusual
sensory responses**

Τα γνωρίσματα αυτά είναι όλα
κρίσιμα για τη διάγνωση, αφού
το καθένα

αλληλεπιδρά με το άλλο

(Herring et al, 2006).

photo: <https://docplayer.net/21570601-Sensory-processing-and-autism-foundation-stage-and-ks1-jill-mccanney-middletown-centre-for-autism.html>

η κλινική εικόνα του
αυτισμού δεν είναι ομοιογενής, αλλά κυμαίνεται από ηπιότερες μορφές
(με ελάχιστα και σε ήπια μορφή αυτιστικά στοιχεία και φυσιολογική νοημοσύνη) μέχρι βαρύτερες μορφές
(με πολλαπλά αυτιστικά στοιχεία, συνοδευόμενα από βαριά νοητική υστέρηση) (Γενά, 2002).

φάσμα

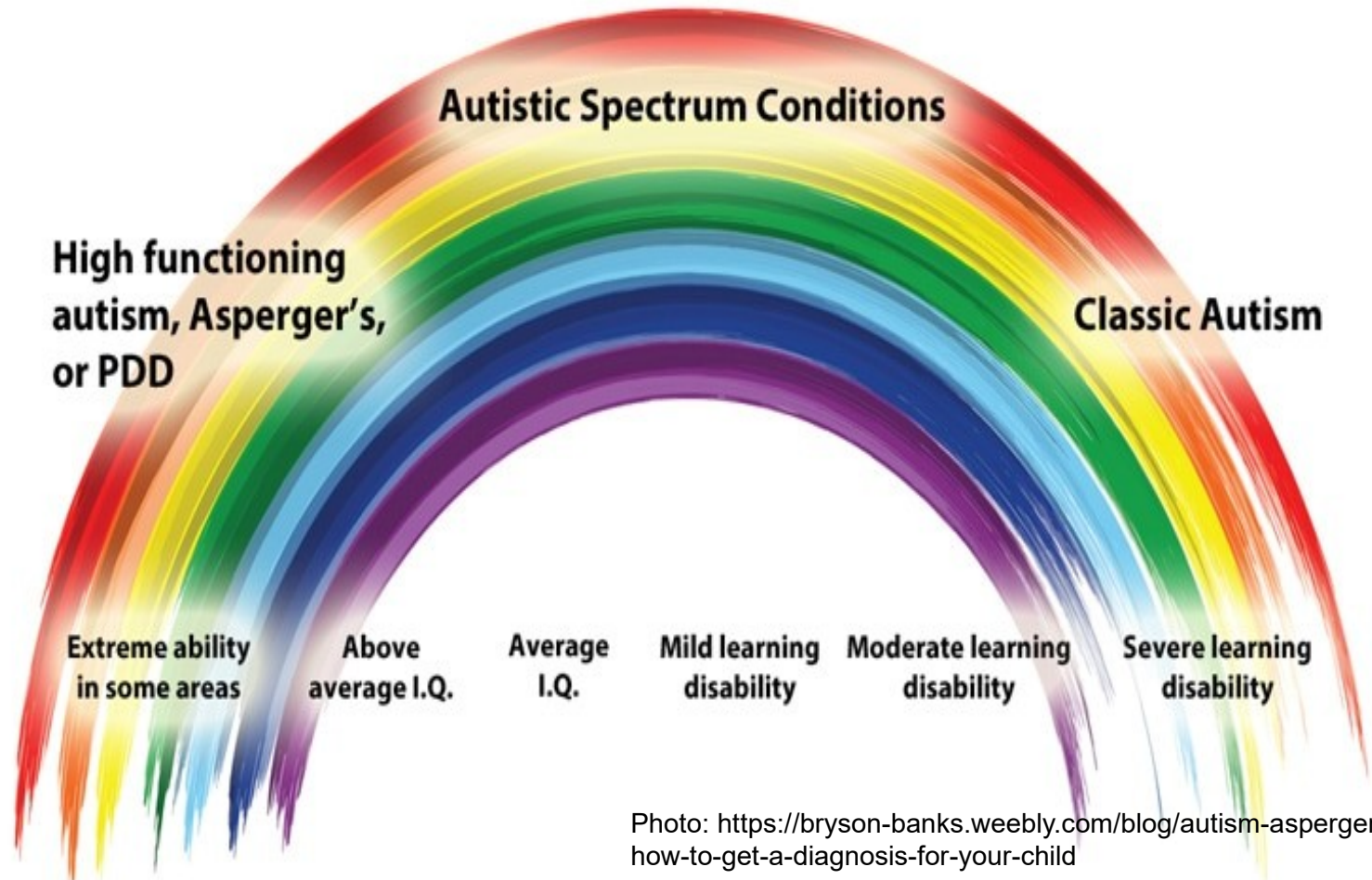

Photo: <https://bryson-banks.weebly.com/blog/autism-aspergersadhd-how-to-get-a-diagnosis-for-your-child>

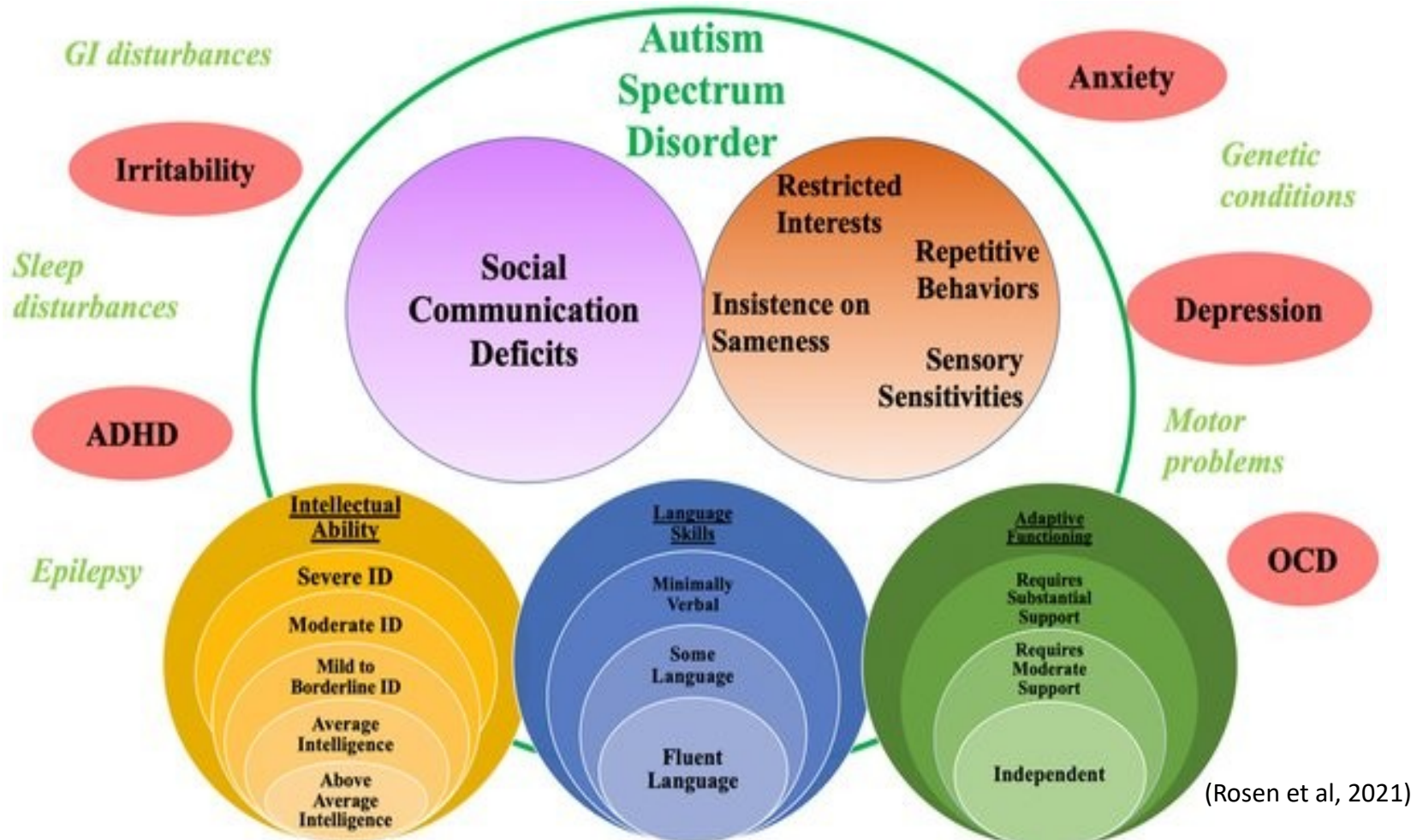
«αναπτυξιακές διαταραχές»

γίνονται δυσκολίες μόνον εάν δε

διευθετηθούν και ο τρόπος με τον οποίο εκδηλώνεται ο αυτισμός σε

οποιοδήποτε άτομο, διαφέρει όχι μόνο μεταξύ των ατόμων στο φάσμα αλλά και στο ίδιο άτομο με την πάροδο του χρόνου (Barnard et al., 2000) και

ακόμη και σε διαφορετικά περιβάλλοντα επειδή οι περιβαλλοντικές επιρροές διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στον καθορισμό του τρόπου με τον οποίο εκδηλώνεται ο αυτισμός (Wing, 1996).

THREE FUNCTIONAL LEVELS OF AUTISM

ASD LEVEL 1

Requiring Support

- Difficulty initiating social interactions
- Problems with planning and organization at times

ASD LEVEL 2

Requiring Substantial Support

- Social interactions are limited to narrow special interests
- Frequent restrictive and repetitive behaviors

ASD LEVEL 3

Requiring Very Substantial Support

- Severe Deficits with Verbal and Non-Verbal Communication
- Narrowly Focused and Great Distress When Changing Behaviors or Focus

Autism is considered a neurodevelopmental disorder that affects a child's behavior, social skills and ability to communicate. There are three levels of autism based around the severity of the symptoms and the level of care the individual will need.

DRJOCKERS.COM
SUPERCHARGE YOUR HEALTH

Νευρολογικές δυσκολίες στις ΔΑΦ

ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΛΕΙ-
ΤΟΥΡΓΙΑ

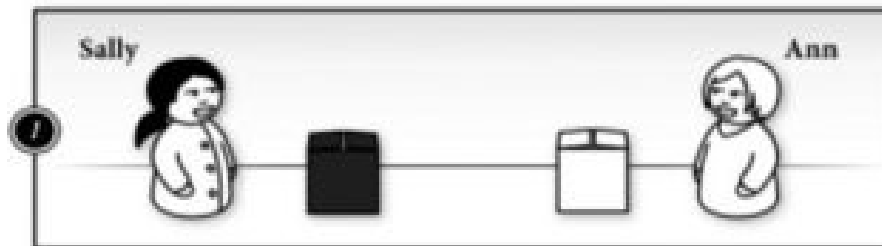
ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥ

(Baron – Cohen et al. 1985)

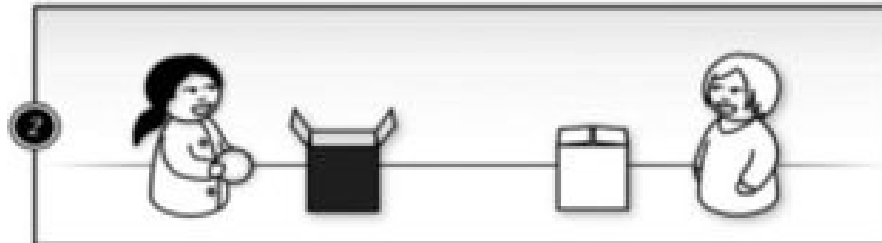
Τι είναι:

- Η δαισθητική ικανότητα να αντιλαμβάνεσαι ότι οι άλλοι έχουν αισθήματα και σκέψεις που διαφέρουν από τα δικά σου
- Η ικανότητα να αναγνωρίζεις και να καταλαβαίνεις τις νοητικές καταστάσεις του εαυτού σου και των άλλων και να χρησιμοποιείς αυτή την ικανότητα για να ερμηνεύεις και να προβλέπεις τη συμπεριφορά.

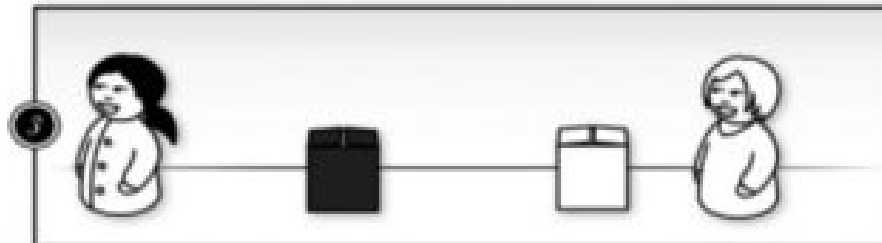

Sally has a black box and Ann has a white box.

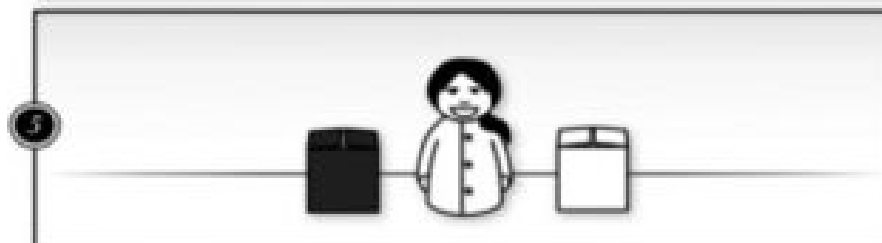
Sally has a white Marble that she puts in her box.

Sally goes for a walk.

Ann takes the marble out of Sally's box and puts in her own box.

Sally comes back and wants to play with the marble

Where will Sally look for her marble?

Έλλειψη κινήτρου να ευχαριστήσουν

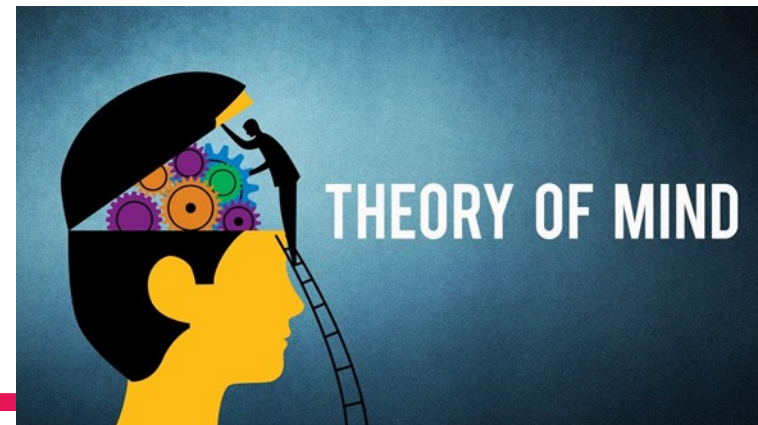
Πρόβλεψη της συμπεριφοράς.

Αντίληψη των προθέσεων.

Κατανόηση των κινήτρων.

Εξήγηση της συμπεριφοράς

Κατανόηση της προσποίησης

Μελέτη περίπτωσης: Η Μαρία

Συναίνεση για Σεξουαλική Δραστηριότητα

37 ετών, με Ελαφρά ΝΥ, επέστρεψε στο σπίτι πολύ αργά από τη δουλειά. Όταν ρωτήθηκε γιατί, παραδέχθηκε ότι συνάντησε έναν άνδρα στο πάρκο, στο δρόμο για το σπίτι, και είχε σεξουαλική επαφή μαζί του. Όταν ρωτήθηκε αν ήθελε να κάνει σεξ με αυτόν τον άνθρωπο, δεν φάνηκε αρκετά σίγουρη.

ΘΕΩΡΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

Τι είναι:

Η ικανότητα να επιλέγουμε τις κατάλληλες πληροφορίες για να βγάλουμε νόημα ανάλογα με το πλαίσιο. Η κεντρική συνοχή επιτρέπει στο άτομο να προσλαμβάνει ταυτόχρονα διαφορετικές πληροφορίες, να βρίσκει το σημαντικό νόημα τους και να ανακαλύπτει το σύνολο μέσα στο οποίο αυτές ανήκουν.

(Θυμόμαστε συνολικά μια ιστορία χωρίς να θυμόμαστε επιμέρους σκηνές)

Κυριολεκτική κατανόηση εννοιών και κανόνων.

Δυσκολίες συσχετίσεων και γενικεύσεων γνώσεων.

Δυσκολία κατανόησης κανόνων συμπεριφοράς ανάλογα με το πλαίσιο

Ιδιοσυγκρασιακή προσοχή

Δυσκολία στην επιλογή προτεραιοτήτων

Αποσπασματική αντίληψη της πραγματικότητας.

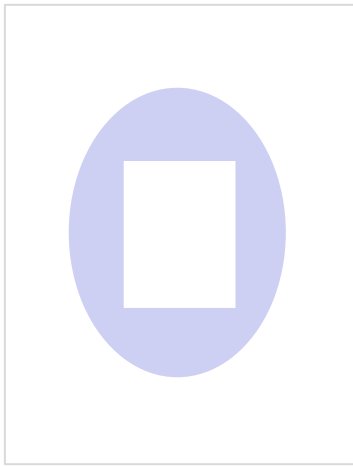
ΘΕΩΡΙΑ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Τι είναι:

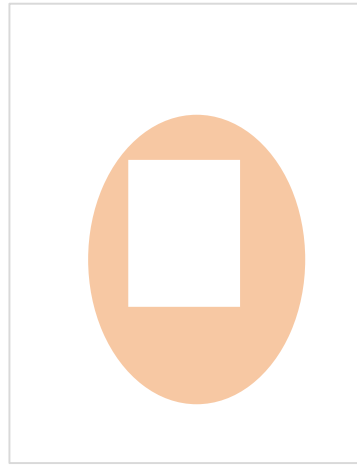
Είναι η ικανότητα να εφαρμόσει κανείς μία κατάλληλη στρατηγική επίλυσης προβλημάτων για να πετύχει ένα μελλοντικό σκοπό.

Περιλαμβάνει τον σχεδιασμό της δράσης, την ευελιξία στην συμπεριφορά, αυτοέλεγχο (έλεγχο παρόρμησης) και αυτοαξιολόγηση, τροποποίηση του αρχικού σχεδίου.

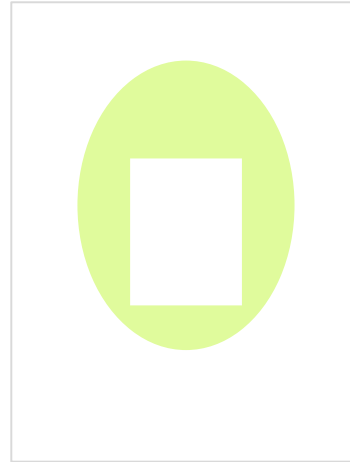

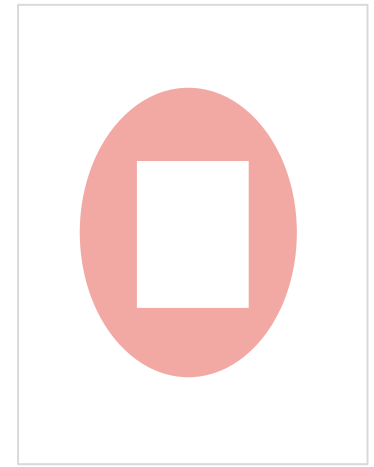
Προσαρμογή
στο απροσ-
δόκητο

Έκπτωση της
ικανότητας να
αρχίσουν ή να
διατηρήσουν
μία συζήτηση
με άλλους.

Αδυναμία
οργάνωσης
χρόνου και
χώρου.

Έλλειψη
αυθόρμητου
παιχνιδιού με
παίξιμο ρόλων ή
κοινωνική
μίμηση.

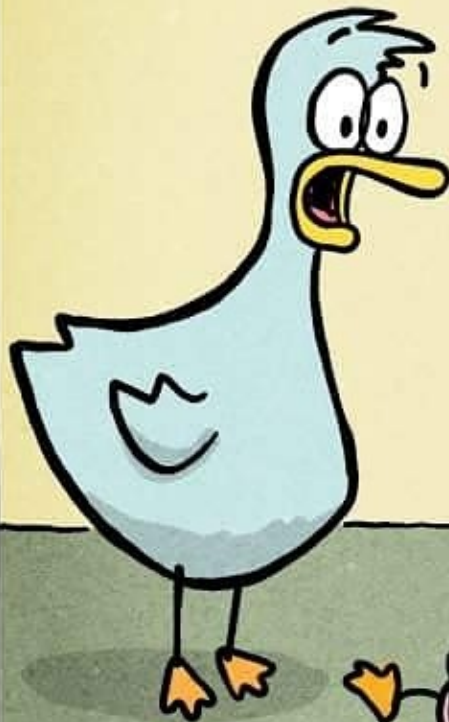

Αισθητηριακό προφίλ

Υπο-ευαισθησία
υπερευαισθησία

IS IT MY IMAGINATION
OR IS YOUR KID ON THE
VERGE OF **DEATH**?

ACTUALLY, SHE
JUST NOTICED HER
SHIRT HAS A
SCRATCHY TAG IN IT.
SO, **YES**.

- ο αυτισμός συχνά συνυπάρχει με διαταραχές αισθητηριακής επεξεργασίας και οι αισθήσεις μπορεί να καταπονούνται από εξωτερική διέγερση.
- Μπορεί να είναι ευαίσθησία στο φως, στη μουσική ή σε συγκεκριμένες μυρωδιές, σε ορισμένα υφάσματα, σε νέες εμπειρίες και περιβάλλοντα. Αυτό μπορεί να διαδραματίσει ρόλο στην επιλογή του συντρόφου ή να εμποδίσει την κοινωνικοσεξουαλική συμπεριφορά

(Aston, 2003)

- Όσο μεγαλύτερος ο αριθμός των εκθέσεων σε νέες και έντονες αισθήσεις, τόσο πιθανότερο να συμβεί μια αποδιοργάνωση της συμπεριφοράς.

HOW IT LOOKS

HOW IT FEELS

ASPERGIRLS

- Τα χαρακτηριστικά του συνδρόμου δεν γίνονται εύκολα αντιληπτά από το περιβάλλον αλλά και από μη εκπαιδευμένους στη διάγνωση κλινικούς, διότι οι αποκλίνουσες συμπεριφορές και οι αντιδράσεις τους τείνουν να είναι πιο κοινωνικά αποδεκτές.

(Gould, 2017)

Πολλές έφηβες/γυναίκες με αυτισμό έχουν εξαιρετική ικανότητα να **‘καμουφλάρουν’** τις ιδιαιτερότητες, ακόμη και κατά την ψυχιατρική εξέταση. Η ικανότητα παρατήρησης και μίμησης των άλλων σε μεγάλο βαθμό, τις βοηθά να αναπτύξουν μέσω μίμησης μια ταυτότητα που δεν είναι δική τους. Με αυτόν τον τρόπο καταφέρνουν να κρύψουν τις δυσκολίες επικοινωνίας και συμπεριφοράς σε πολλά επίπεδα.

(Gould, 2017)

Φαίνονται κοινωνικά επιδέξιες αλλά αυτό συχνά είναι μια παράσταση

(Ιωάννου & Βοσκόπουλος, 2018)

Ένα από τα πιο δύσκολα αναπτυξιακά στάδια για τις γυναίκες με αυτισμό είναι η **εφηβεία**. Οι κρυφοί κοινωνικοί κανόνες και οι πολλαπλοί ρόλοι που καλείται να αναλάβει η έφηβη δυσχεραίνουν την καθημερινότητα και συμβάλλουν στην εκδήλωση άλλων διαταραχών, όπως άγχος και κρίσεις πανικού, κατάθλιψη, διαταραχές λήψεις τροφής, εξάρτηση από ουσίες, αλκοολισμός

(Tinsley & Hendrix, 2009).

Κύριε, θα μου κουμπώσετε το σουτιέν?

Διάγνωση ΔΑΦ 11 ετών

Με την έναρξη της εφηβείας:

- Μιλούσε αδιακρίτως για το σεξ
- Έλεγε σε όλους ότι είναι έγκυος
- Δε φορούσε σερβιέτα όταν είχε περίοδο γιατί την ενοχλούσε
- Έμπαινε στην τάξη με χορευτικά
- Παρίστανε την ηρωίδα του Τιτανικού στο διάλειμμα

(Ιωάννου & Βοσκόπουλος, 2018)

Οι αισθητηριακές δυσλειτουργίες είναι συχνές. Προβλήματα στην ρύθμιση της προσοχής και στην επεξεργασία των ερεθισμάτων, είτε από το εξωτερικό περιβάλλον είτε από το εσωτερικό του σώματος, σε συνδυασμό με τις μηνιαίες ορμονικές αλλαγές των γυναικών και τις κοινωνικές απαιτήσεις για αυτοφροντίδα, απαιτούν **συνεχή ανάγκη για αυτορρύθμιση.**

(Gould, 2017)

- 19 ετών, έχει Μέτρια ΝΥ.
- Παρουσιάζεται με τη μητέρα της, η οποία ζητάει να υποστεί η κόρη της **υστερεκτομή**.
- Η μητέρα εξηγεί ότι η Δήμητρα **αναστατώνεται πολύ και αδυνατεί να επιμεληθεί την προσωπική της υγιεινή στην διάρκεια της εμμήνου ρύσεως, ενώ εκφράζει φόβους για πιθανή σεξουαλική κακοποίηση και συνακόλουθη εγκυμοσύνη.**

(Τζίτζικα et al, 2017)

ο εγκέφαλος των αυτιστικών κοριτσιών τείνει να μοιάζει πιο πολύ με τον υγιή ανδρικό εγκέφαλο παρά με τον υγιή γυναικείο εγκέφαλο. Αντίθετα, δεν συμβαίνει κάτι ανάλογο με τα αυτιστικά αγόρια, ο εγκέφαλος των οποίων δε δείχνει αντίστοιχα χαρακτηριστικά «ακραίου» αρσενικού εγκεφάλου.

τα κορίτσια έχουν λιγότερο επαναλαμβανόμενες και λιγότερο περιορισμένες συμπεριφορές από ότι τα αγόρια

διαφορετικά μοτίβα κινήσεων που κάνουν τα αυτιστικά αγόρια σε σχέση με τα αυτιστικά κορίτσια

ο αυτισμός είναι διαφορετικός στα δύο φύλα και δεν μπορεί πλέον να αντιμετωπίζεται διαγνωστικά και θεραπευτικά με τον ίδιο ακριβώς τρόπο.

(Lai et al, 2013)

Πένθος:

Το θέμα της σεξουαλικής εκπαίδευσης μπορεί να ανασύρει θέματα σχετικά με τις ελπίδες και τα όνειρα των γονέων για το παιδί τους.

(Ιωάννου & Βοσκόπουλος, 2018)

ΆΛΛΕΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ άγχος

Βιώνουν το ισοδύναμο της πτώσης σε μια ξένη χώρα χωρίς να καταλαβαίνουμε τη γλώσσα της ή τους κοινωνικούς κώδικές της και χωρίς ξεναγό ή οδηγό για να προσανατολιστούμε (Plexousakis et al, 2020).

01

επειδή δυσκολεύονται να κατανοήσουν τους κοινωνικούς κώδικες (Attwood, 1998)

02

επειδή αδυνατούν να κατανοήσουν τη συμπεριφορά των άλλων ανθρώπων απέναντί τους αφού συχνά δε γνωρίζουν ότι οι άλλοι μπορεί να έχουν διαφορετικές πληροφορίες ή αντιλήψεις (Plexousakis et al, 2020).

Υπερδιέγερση

Ο αγώνας τους να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο έχει χαρακτηριστεί ως **«διαρκές πολιτισμικό σοκ»**

(Jones & Meldal, 2001).

Οι κοινωνικές καταστάσεις μπορούν να λειτουργήσουν ως εστίες υπερδιέγερσης για ολόκληρο το νευρικό τους σύστημα, με αποτέλεσμα πολλά παιδιά και έφηβοι να **χάνουν τον έλεγχο** του εαυτού τους στην προσπάθειά τους να προσαρμοστούν σε μια κοινωνική κατάσταση

(Raymaekers et al, 2004).

Tantrums vs Meltdowns

Goal oriented

A scene is made so the child making it gets what he/she wants

No goals

No demands are made before or during the meltdown

Will avoid getting hurt

Child is careful to avoid injury

May hurt themselves

Because they're reacting on a primal level to being overloaded, they don't take action to avoid injury, so they may be injured.

Ends quickly

When goal is achieved or child gets tired of tantrum, it ends quickly

Child is in control

Child is in control of his/her actions the entire time

Watches for reaction

Depending on the reaction of whoever's in charge, intensity or nature of tantrum may change

Warning signs

Desires a particular outcome when faced with the inability to easily achieve said outcome

Slow to end

Meltdowns last longer than tantrums, and slow down only when child acclimates to surroundings at their own pace.

Child is not in control

Because the child is massively overstimulated, they're put in survival mode and react instinctively to the distress they are in.

No interest in reactions

Child has no interest in how others react to their behavior

Warning signs

Spacing out, symptoms of becoming overwhelmed by sensory input

MYΘΟΙ

‘Προτιμούν να ζουν μόνοι τους.’

‘Είναι σεξουαλικά ανώριμοι ή
εντελώς ασεξουαλικοί.’

- ✓ η δυσκολία να μάθουν κοινωνικές δεξιότητες μέσω άτυπης κοινωνικής αλληλεπίδρασης συχνά παρερμηνεύεται ως μια τάση και ατομική προτίμηση να είναι μόνα τους (Stokes & Kaur, 2005).
- ✓ Στην πραγματικότητα, πολλά άτομα με αυτισμό επιθυμούν κοινωνικές σχέσεις (Attwood, 1998; Ousley & Mesibon, 1991).
- ✓ η ανάγκη για σεξουαλική εκπαίδευση μπορεί να παραβλεφθεί ή να αγνοηθεί από επαγγελματίες και μέλη της οικογένειας (Κωνστανταρέας & Lunksky, 1997; Ludlow, 1991; Stokes & Kaur, 2005).
- ✓ επιτακτική η ανάγκη για σεξουαλική διαπαιδαγώγηση

ακριβώς λόγω

αυτών των διάχυτων κοινωνικών τους ελλειμμάτων (Travers & Tincani, 2010).

Φυσικά αίτια

- ❖ Ελάτπωση stres
- ❖ Απόλαυση
- ❖ Επιθυμητός σύντροφος
- ❖ Αναζήτηση εμπειριών

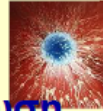
Συναισθηματικοί λόγοι

- ❖ Έκφραση αγάπης
- ❖ Διαπίστευση δέσμευσης
- ❖ Έκφραση πόθου

Επίτευξη στόχων

- ❖ Πόροι
- ❖ Κοινωνική καταξίωση
- ❖ Ωφελιμιστικοί λόγοι
- ❖ Εκδίκηση

Ανασφάλεια

- ❖ Αύξηση αυτοεκτίμησης
- ❖ Υποχρέωση / πίεση
- ❖ Διατήρηση σχέσης

Meston, C. M., & Buss, D. (2007). Why humans have sex. Archives of Sexual Behavior, 36, 477-507.

Τα άτομα με ΔΑΦ είναι
υπερ-σεξουαλικά

Παράγοντες που υποθάλπουν την ακατάλληλη
σεξουαλική συμπεριφορά

Διερευνήστε!

- Δυσκολία να κατανοήσει τους κοινωνικούς κανόνες.
- Δυσκολία στην επικοινωνία
- Αλλαγές στη ρουτίνα του.
- Η συμπεριφορά είναι μαθημένη.
- Συναισθηματική αναστάτωση.
- Αισθητηριακά θέματα.
- Φαρμακευτική Αγωγή
- Ιατρικά θέματα, πόνος, δυσφορία στα γεννητικά όργανα.

(Τζιτζικα et al, 2017)

- Υπερδιέγερση, διασπαστικοί ήχοι (φασαρία).
- Πόνοι περιόδου.
- Ανία.
- Ζητά προσοχή.
- Ανικανότητα αποτελεσματικού αυνανισμού.
- Έλλειψη ελέγχου και επιλογής.
- Λάθη στη συμπεριφορική εκπαίδευση.
- Μη δυνατότητα υγιούς έκφρασης της σεξουαλικότητας
- Διερευνητική συμπεριφορά.

(Τζιτζικα et al, 2017)

Case Study: Ο Γιώργος

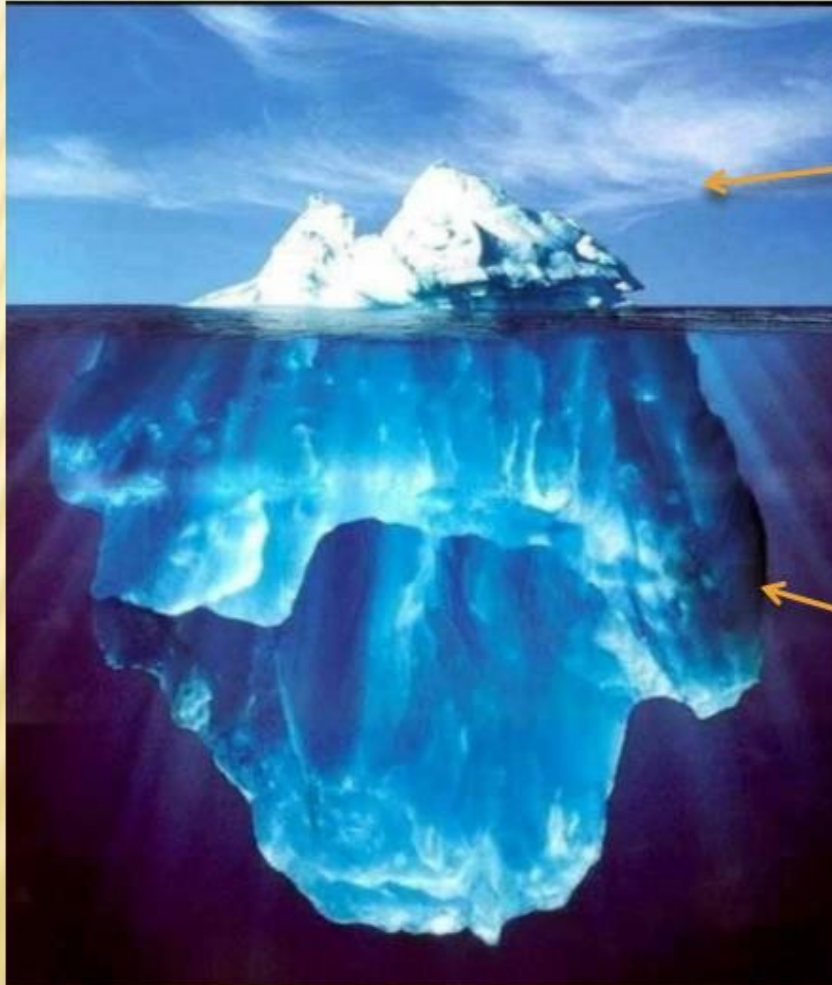
- 18 ετών, με Αυτισμό και ΝΥ πηγαίνει σε ειδικό μικτό σχολείο για παιδιά με αυτισμό.
- Δεν υπάρχουν κορίτσια στην ηλικία του.
- Πρόσφατα, ξεκίνησε **να τρίβει τα γεννητικά του όργανα στις γυναίκες** που εργάζονται εκεί κάθε φορά που τις συναντούσε στο διάδρομο του σχολείου.
- Έγινε συμπεριφορική παρέμβαση η οποία περιελάμβανε τιμωρία και μείωση δικαιωμάτων (privileges) (π.χ. όχι διαλείμματα, και αφαίρεση του κομπιούτερ).
- Το αποτέλεσμα θετικό (μείωση έκφρασης της συμπεριφοράς).
- Μια μέρα όμως, ηθελημένα επιτέθηκε στη δασκάλα του, την έριξε στο έδαφος, την ακινητοποίησε και άρχισε να τρίβει τα γεννητικά του όργανα στο πόδι της.
- Ο Γιώργος απεβλήθη από το σχολείο του με κίνδυνο την οριστική του παύση.
- Όταν οι γονείς του τον ρώτησαν γιατί το έκανε, εκείνος απάντησε «Εγώ όχι κορίτσι, ποτέ κορίτσι).

(Τζιτζικα et al, 2017)

AUTISM ICEBERG

Iceberg theory **TEACCH**

We often react to behaviors that we see (disruptive, push buttons, etc.)

But those behaviors won't change unless we help the student to address the underlying issues of autism

Δεν υπάρχει ομοφυλοφιλία στη
ΔΑΦ

Αυξημένα ποσοστά αμφιφυλοφιλίας και ομοφυλοφιλίας σε αυτόν τον πληθυσμό

01

η έλλειψη κοινωνικών συναναστροφών καθιστά τα άτομα με αυτισμό λιγότερο επιλεκτικά σε σχέση με το φύλο και άρα είναι πιθανότερο να επιλέξουν έναν σύντροφο του ίδιου φύλου σε σχέση με έναν απρόθυμο σύντροφο αντίθετου φύλου

02

ενδιαφέρονται λιγότερο για και λειτουργούν λιγότερο συμβατικά σε σχέση με τους κοινωνικούς κανόνες από τους τυπικά αναπτυσσόμενους νέους που έχουν εσωτερικεύσει διαφορών ειδών αναστολές ή αισθήματα ντροπής

(Gilmour et al, 2012)

Δεν πρέπει να **υποθέτουμε** ότι τα άτομα με αναπτυξιακή αναπηρία είναι ετεροφυλόφιλα επειδή η ετεροφυλοφιλία είναι ο κυρίαρχος τρόπος σεξουαλικής έκφρασης στον πολιτισμό μας
(Thompson, 2002 cited in Travers & Tincani, 2010).

Αν και ορισμένοι μπορεί να διαφωνούν με την ομοφυλοφιλία σε ατομικό, κοινωνικό ή πολιτικό επίπεδο, δεν πρέπει να αφήνουμε τις προσωπικές πεποιθήσεις να **παρεμβαίνουν** στο δικαίωμα του ατόμου να εκφράζει τη σεξουαλική του ταυτότητα παρά το γεγονός ότι η αναπτυξιακή διαταραχή επιδρά στον τρόπο αντίληψης ή βίωσης της σεξουαλικότητας και της εξωτερικής πραγματικότητας.
(Blanchett, 2002 cited in Travers & Tincani, 2010)

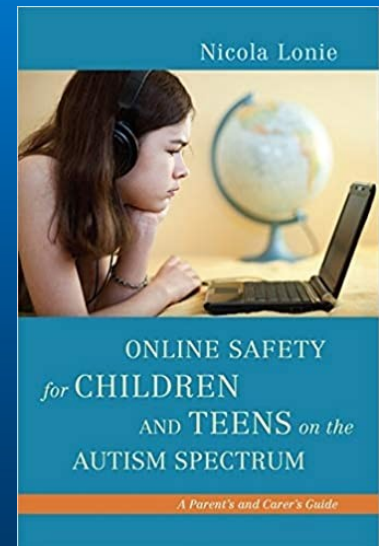
ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ, ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΙΣΜΟΣ

Εξαιρετική η ικανότητα και η άνεση των ατόμων
με αυτισμό στους υπολογιστές

κίνδυνοι

- ✓ Υπερβολική έκθεση σε εμπορικά προϊόντα
 - ✓ cyberbullying
- ✓ Βίαιο ή σεξουαλικό περιεχόμενο
 - ✓ Σεξουαλικοί εκμεταλλευτές
 - ✓ Ιοί
- ✓ Παθολογικές ασθένειες
 - ✓ Λογοκλοπές

(Lonie, 2015)

ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ

- η επικράτηση της πορνογραφίας ως μέσου ενημέρωσης για αυτά τα άτομα για τη σεξουαλικότητα και τον ρομαντισμό
- η περιέργειά τους είναι ανεξέλεγκτη από τα κοινωνικά ή νομικά ταμπού (ηθικούς και δεοντολογικούς περιορισμούς με βάση αναπτυξιακές επιταγές και δυνατότητες), τα οποία δεν γνωρίζουν

(Mahoney, 2009)

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

- αρκετούς νέοι με αυτισμό έχουν εκτεθεί σε παιδική πορνογραφία και, συνεπώς, σε ποινικές καταδίκες, μακροχρόνιες ποινές φυλάκισης, καταγγελίες και περιορισμούς διαμονής ως «σεξουαλικούς παραβάτες».
- Οι 'σεξουαλικοί παραβάτες' αυτοί είναι σχεδόν συνομήλικοι με τα θύματα αλλά σημαντικά πιο ανώριμοι σε σχέση με τις δεξιότητες κοινωνικής προσαρμογής και κοινωνικής κατανόησης (γνώσης των κοινωνικών συμβάσεων και ορίων).

(Mahoney, 2009).

σεξουαλική κακοποίηση

τα άτομα με αυτισμό είναι πιο πιθανό να πέσουν θύματα σεξουαλικής κακοποίησης και μάλιστα **συστηματικά**

(Travers & Tincani, 2010)

συχνά δεν είναι σε θέση να αναφέρουν την κακοποίηση σε γονείς, επαγγελματίες ή στην αστυνομία για τουλάχιστον δύο λόγους:

- λόγω ελλειμμάτων επικοινωνίας
- επειδή δεν τη γνωρίζουν ή δεν την κατανοούν ως μια μη επιτρεπτή ενέργεια

(Howlin & Clements, 1995; Mansellet al., 1996 cited in Travers & Tincani, 2010).

- ο σεξουαλικός δράστης μπορεί να μη συλληφθεί, να μη κατηγορηθεί ή να μην καταδικαστεί ποτέ, συνεχίζοντας τη σεξουαλική κακοποίηση σε αυτόν τον ευάλωτο πληθυσμό
(Travers & Tincani, 2010).
- Εκτός από τα σοβαρά σωματικά και ψυχικά τραύματα που προκαλεί η σεξουαλική κακοποίηση, το άτομο μπορεί να παλινδρομήσει μαθησιακά, συμπεριφορικά και επικοινωνιακά
(Howlin & Clements, 1995 όπως αναφέρεται στο Travers & Tincani, 2010).
- Ένα ποσοστό 68% έως 83% των γυναικών με αναπτυξιακή διαταραχή θεωρείται ότι θα υποστεί σεξουαλική επίθεση κατά τη διάρκεια της ζωής του και μόνο στις μισές περιπτώσεις θα ζητήσει βοήθεια από νομικές ή υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης
(Guidry, 2005 όπως αναφέρεται στο Murphy & Elias, 2006).

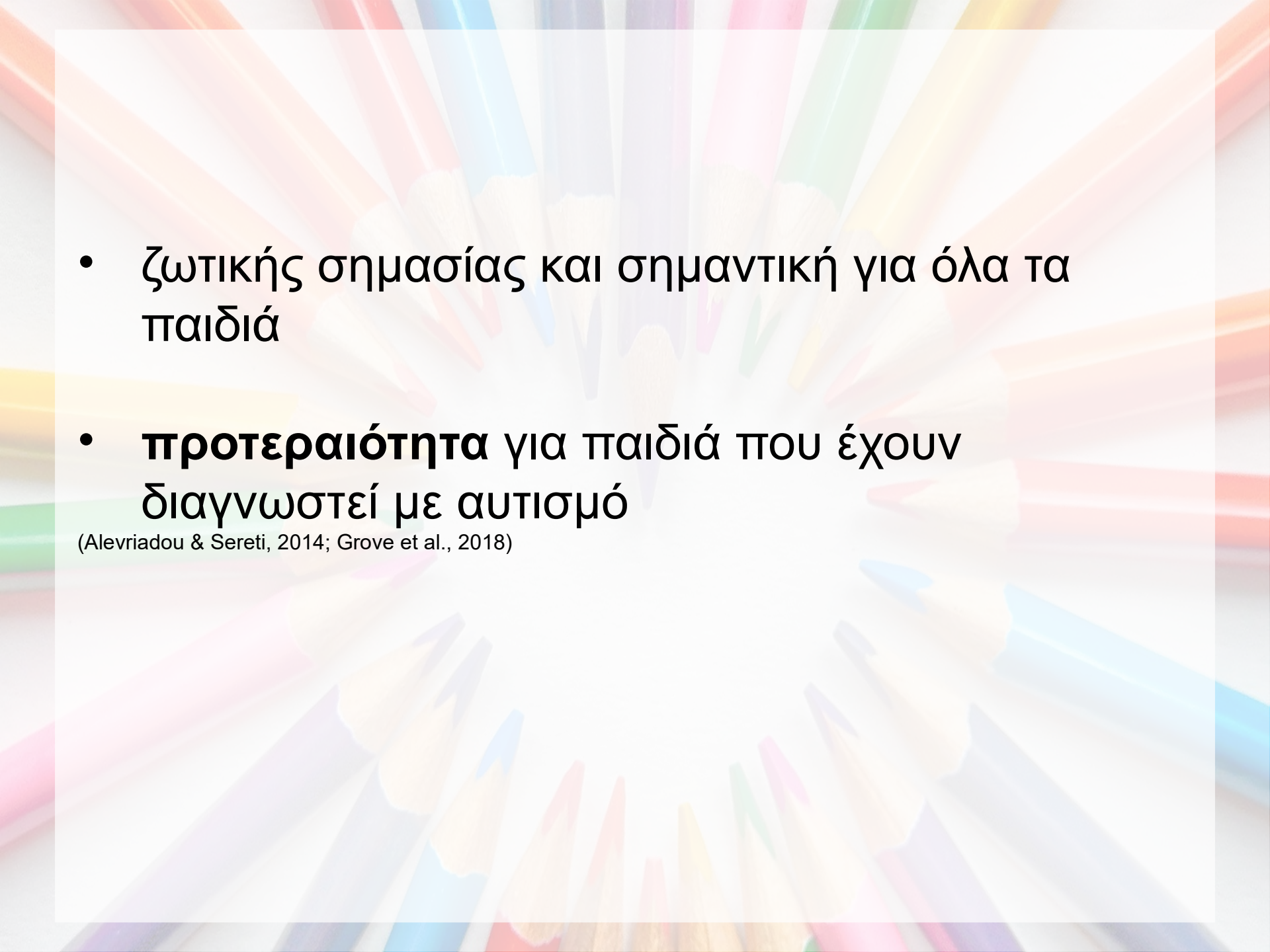
Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση

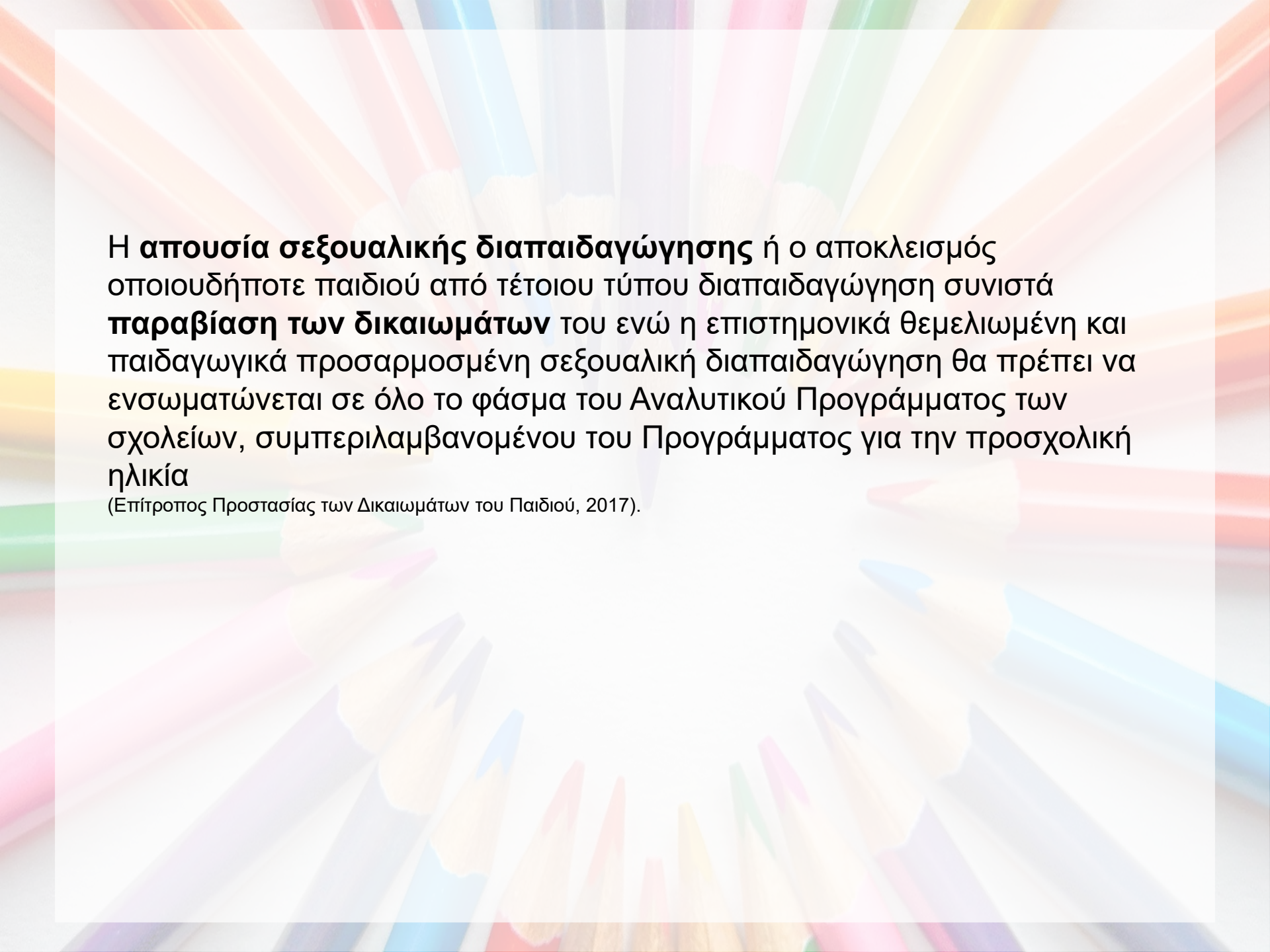
η μάθηση σε σχέση με τις συναισθηματικές, κοινωνικές και σωματικές πτυχές της σεξουαλικότητας η οποία ενισχύει και ενδυναμώνει τα παιδιά και τους νέους με **πληροφορίες, δεξιότητες και αξίες**

- ✓ ώστε να κατανοούν και να χαίρονται τη σεξουαλικότητά τους,
- ✓ να βιώνουν με **υπευθυνότητα και ασφάλεια** τις διαπρωσωπικές σχέσεις και φιλίες τους και
- ✓ να αναλαμβάνουν την **ευθύνη** για τη δική τους σεξουαλική υγεία και ευημερία, αλλά και για αυτή των άλλων.

(WHO, 2010)

-
- ζωτικής σημασίας και σημαντική για όλα τα παιδιά
 - **προτεραιότητα** για παιδιά που έχουν διαγνωστεί με αυτισμό

(Alevriadou & Sereti, 2014; Grove et al., 2018)

Η απουσία σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης ή ο αποκλεισμός οποιουδήποτε παιδιού από τέτοιου τύπου διαπαιδαγώγηση συνιστά **παραβίαση των δικαιωμάτων** του ενώ η επιστημονικά θεμελιωμένη και παιδαγωγικά προσαρμοσμένη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση θα πρέπει να ενσωματώνεται σε όλο το φάσμα του Αναλυτικού Προγράμματος των σχολείων, συμπεριλαμβανομένου του Προγράμματος για την προσχολική ηλικία

(Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, 2017).

- τα νευροτυπικά παιδιά μαθαίνουν για τη σεξουαλικότητα μέσω περιστασιακών κοινωνικών εμπειριών και διαφόρων λεκτικών ή μη λεκτικών μηνυμάτων από τις οικογενειακές και διαπρωσωπικές/κοινωνικές εμπειρίες (Κουρκούτας, 2001).
- Τα άτομα με αυτισμό συχνά στερούνται την ικανότητα να μαθαίνουν αποτελεσματικά σε **μη** δομημένες κοινωνικές καταστάσεις και σε άναρχα πλαίσια Travers & Tincani (2010).
- Θεωρείται όμως επιβεβλημένο να δομήσουν μια γνώση με άμεσο, δομημένο και συγκεκριμένο τρόπο ειδικά σε σχέση με βασικές κοινωνικές συμπεριφορές, επειδή δε διαθέτουν τις πληροφορίες που οι άλλοι άνθρωποι γνωρίζουν ή υποθέτουν ενστικτωδώς (Ives & Munro, 2002).

U.P.S.R.METHOD

•Understanding

Κατάρτιση και κατανόηση ΔΑΦ και ΝΥ,

- Τυπικές σεξουαλικές συμπεριφορές ανά αναπτυξιακό στάδιο,
- τυπικές μη σεξουαλικές συμπεριφορές και αντιδράσεις,
- τι περιλαμβάνω στην εκπαίδευση,
- ανάγκες στην εκπαίδευση,
- τεχνικές επικοινωνίας με το παιδί, το περιβάλλον, τους άλλους εμπλεκόμενους, άλλους θεραπευτές.

•Preventing

Συμπερίληψη δεδομένων και πληροφοριών με τρόπο και στόχο την πρόληψη θεμάτων και καταστάσεων που θα προκύψουν κατά τη διάρκεια και μετά το πρόγραμμα.

- Εκπαιδευτικές δραστηριότητες και συστάσεις για κάθε στάδιο.

•Supporting

Έμφαση στη δημιουργία υγιούς σεξουαλικής έκφρασης και διατήρηση στενών διαπροσωπικών σχέσεων . Παροχή εκπαιδευτικού υλικού στήριξης του σταδίου και λίστα πηγών.

•Responding

Υποστήριξη σχετικά με θέματα μη λειτουργικής σεξουαλικής έκφρασης που ήδη υπάρχουν ώστε να διορθωθούν και να αποκατασταθεί ένα πιο λειτουργικό επίπεδο. Επικοινωνία με περιβάλλον και παροχή υλικού προς αυτή την κατεύθυνση.

Στο ένα άκρο του αυτισμού:

Μεθοδολογία:

- ✓ Αντικείμενα,
- ✓ πραγματικές φωτογραφίες,
- ✓ μάθηση μέσα από την επαναλαμβανόμενη εμπειρία

Στόχοι:

- ✓ το σώμα και οι λειτουργίες του
 - ✓ Αυτονομία στις ΚΔΖ
- ✓ Ιδιωτικά μέρη σώματος και ιδιωτικοί χώροι
- ✓ Εφηβεία και αλλαγές στο σώμα
- ✓ Κατάλληλο και ακατάλληλο άγγιγμα
 - ✓ Αυνανισμός και ιδιωτικότητα
 - ✓ Όχι σε κάτι επικίνδυνο
 - ✓ Χρήση δημόσιας τουαλέτας

Στο άλλο άκρο του αυτισμού

Μεθοδολογία:

- ✓ σκίτσα,
- ✓ εικόνες,
- ✓ κοινωνικές ιστορίες
- ✓ Φυλλάδια εργασιών
 - ✓ Βιβλία
 - ✓ βίντεο

Στόχοι:

- ✓ το σώμα και οι λειτουργίες του
- ✓ Ιδιωτικά μέρη σώματος και ιδιωτικοί χώροι
 - ✓ Προσωπικός χώρος
- ✓ Εφηβεία και αλλαγές στο σώμα
- ✓ Κατάλληλο και ακατάλληλο άγγιγμα
 - ✓ Αυνανισμός και ιδιωτικότητα
 - ✓ Συναίνεση
 - ✓ Ραντεβού
 - ✓ Χρήση δημόσιας τουαλέτας
 - ✓ Σχέσεις, φιλία
- ✓ Σεξουαλικός προσανατολισμός
 - ✓ Εγκυμοσύνη
 - ✓ Σ.Μ.Ν.
 - ✓ Νομοθεσία
 - ✓ Διαδίκτυο

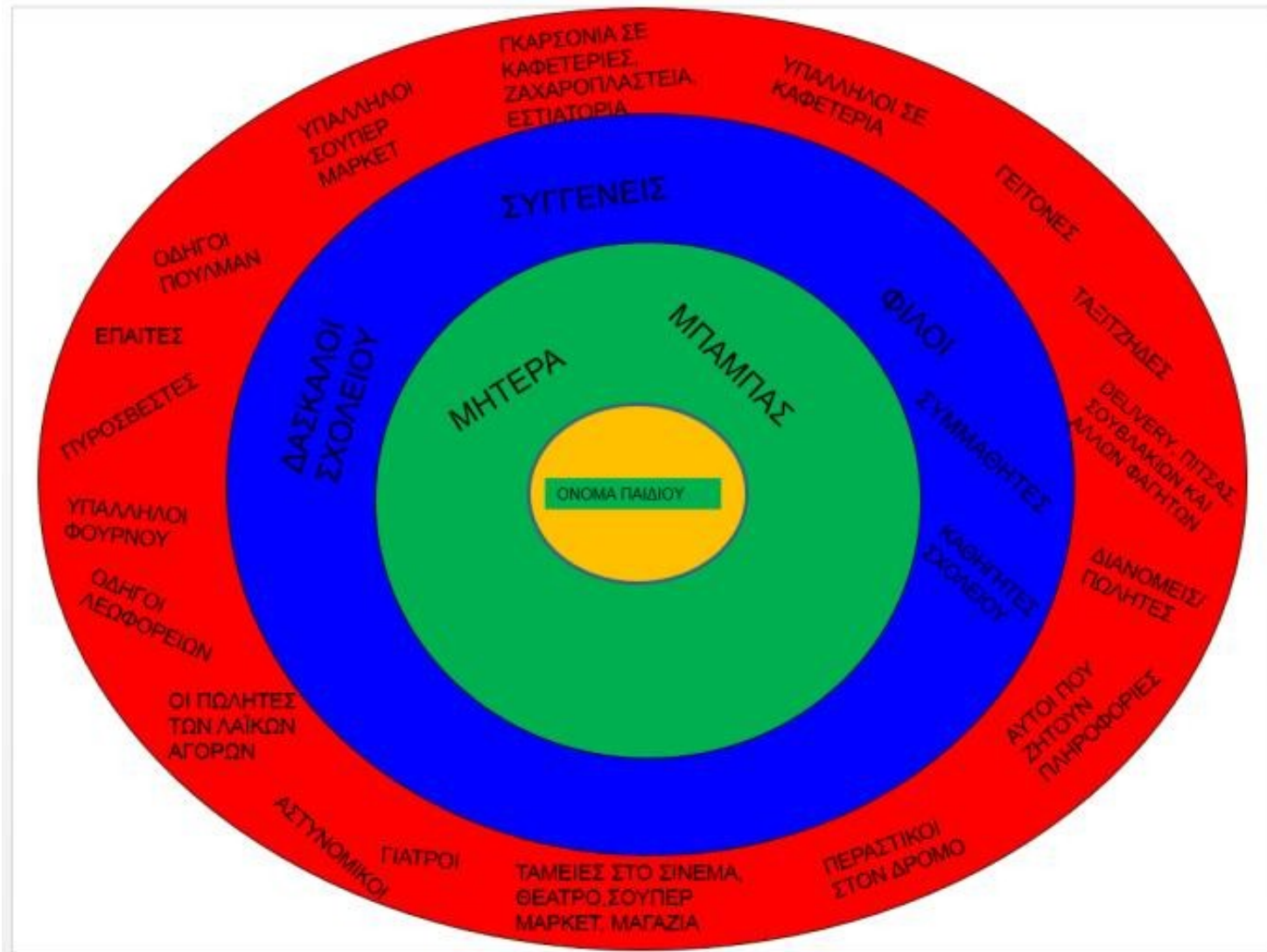
Know your *abc*s...

A → B → C
(Antecedent) (Behaviour) (Consequence)

Το εργαλείο των κοινωνικών κύκλων

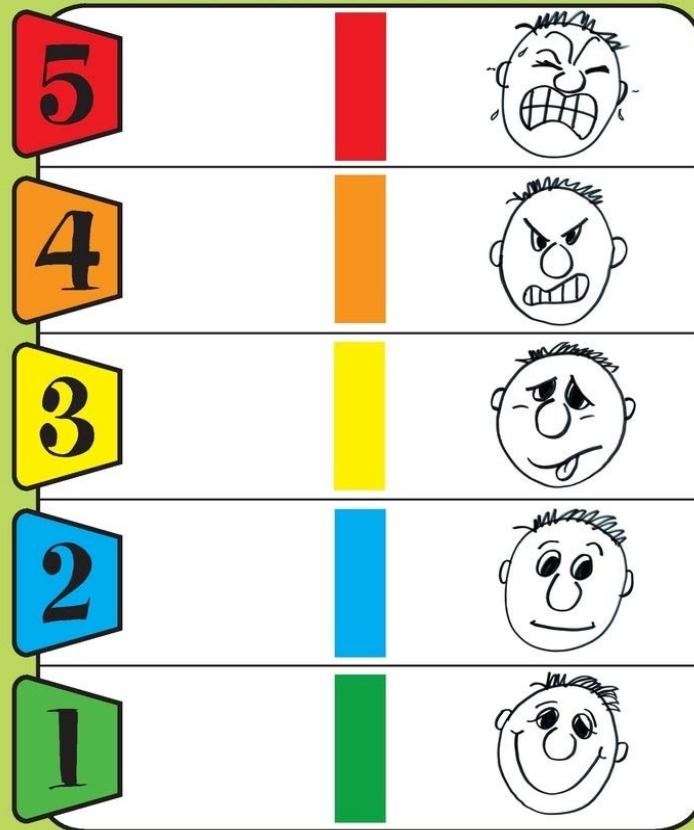
FREE DOWNLOADABLE BLANK SCALES

The Incredible 5-Point Scale:

The Significantly Improved and Expanded Second Edition

*Assisting students in understanding social interactions
and controlling their emotional responses*

Kari Dunn Buron and Mitzi Curtis

Name: David My Scared/Afraid/Trembling Scale

Rating	Looks/Sounds like	Feels like	Safe people can help/ I can try to
5	 Wide-eyed, maybe screaming, and running, hitting.	I am going to explode if I don't do something.	I will need an adult to help me leave. Help!
4	 Threaten others or bump them.	People are talking about me. I feel irritated, mad.	Close my mouth and hum. Squeeze my hands. Leave the room for a walk.
3	You can't tell I'm scared. Jaw clenched.	I shiver inside.	Write or draw about it. Close my eyes.
2	I still look normal.	MY stomach gets a little queasy.	slow my breathing. Tell somebody safe how I feel.
1	Normal - You can't tell by looking at me.	I don't know, really.	Enjoy it!

Reprinted with permission from Buron, K., & Curtis, M. (2003). *The Incredible 5-Point Scale: Assisting students with Autism Spectrum Disorders in understanding social interactions and controlling their emotional responses* (pp. 1-3, 42-43). Shawnee Mission, KS: Autism Asperger Publishing Company. www.asperger.net

A MANUAL FOR PROFESSIONALS

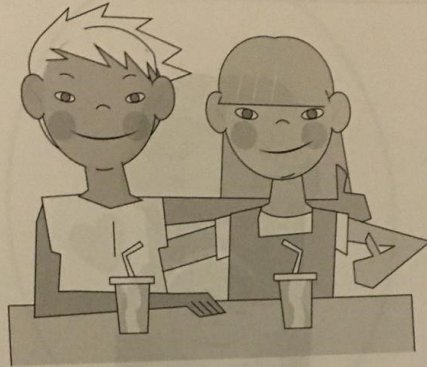
CBT to Help
Young People

*with Asperger's Syndrome (Autism Spectrum Disorder) to Understand
and Express Affection*

Tony Attwood, PhD and Michelle Garnett, PhD

2. Why do we give affection?

Sometimes the reason a person gives affection can be puzzling.

Why do you think people give each other affection? See how many reasons you can think of, then share them with the group.

4. How can you tell if you have given *too much* affection?

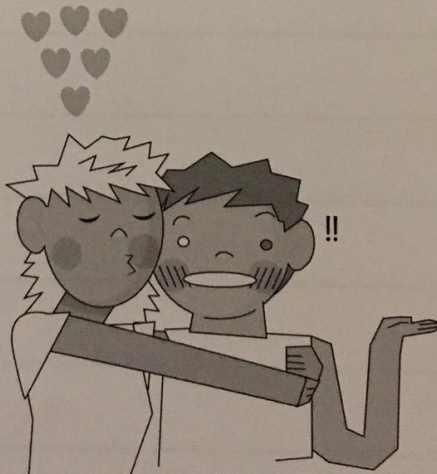
What are the signs in someone's facial expression, body language and words?

Facial expression _____

Body language _____

Words _____

How will that person feel? _____

5. How can you tell if you have given *not enough* affection?

What are the signs in someone's facial expression, body language and words?

Facial expression _____

Body language _____

Words _____

How will that person feel? _____

5. How often should you give someone a compliment?

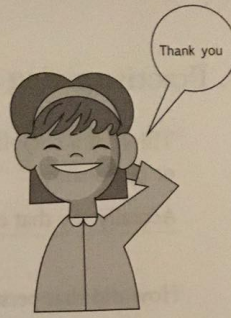
Suggest how many times a day or week you should give a compliment to a:

	Times a day	Times a week
classmate	_____	_____
friend	_____	_____
brother or sister	_____	_____
mother or father	_____	_____

6. How do you reply to a compliment?

When you hear a compliment about you, you can express:

- appreciation
- agreement.

Think of some examples of:

appreciation _____

agreement _____

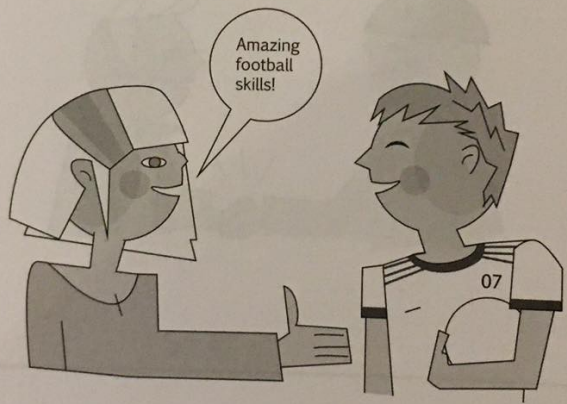

7. Practise giving and receiving compliments

Think of a compliment you could give someone for his or her abilities, appearance or personality.

Actually say that compliment to the person.

How did that person feel when you said the compliment?

How did *you* feel when they expressed their appreciation?

8. Could a compliment be embarrassing?

Sometimes a compliment could be embarrassing to the person who hears it. Can you think of a compliment that could be embarrassing, and why, if it was to a...

classmate _____

friend _____

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Θεωρία του νου

- Κοινωνικές ιστορίες,
- Ψυχοεκπαιδευτικά προγράμματα,
- Παιχνίδι ρόλων και
- Θεατρικό παιχνίδι
- Comic strips

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

ΘΕΩΡΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

- παιχνίδια προσοχής και διεξαγωγής συμπερασμάτων,
- εκμάθηση και εμπλουτισμό μεταφορικών εννοιών,
- εξήγηση καθημερινών μεταφορικών φράσεων,
- σειροθέτηση δραστηριοτήτων και
- **γνωστικό συμπεριφοριστικό δράμα.**

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

ΘΕΩΡΙΑ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Οπτική οργάνωση πολλών τομέων όπως:

- σχολική τσάντα,
- χρόνος σπιτιού,
- ημερήσιο σχολικό πρόγραμμα,
- διαλείμματος,
- σχολικής διδακτικής ώρας.

Δραστηριότητες όπου το άτομο πρέπει να σχεδιάζει πλάνα δράσης πχ:

- Μαγειρικές συνταγές.
- Λύσεις λαβυρίνθων.
- Συζητήσεις για λύσεις και δράσεις υποθετικών προβλημάτων.
- Παιχνίδια στρατηγικής.

Asperger's Syndrome and Sexuality

FROM ADOLESCENCE THROUGH ADULTHOOD

Isabelle Hénault

Copyrighted Material
with a foreword by Tony Attwood

Περιεχόμενα προγράμματος

1. Εισαγωγή στο πρόγραμμα και αξιολόγηση
2. Εισαγωγή στη σεξουαλικότητα και επικοινωνιακές ασκήσεις
3. Φιλία και Αγάπη
4. Ανατομία σεξουαλικών οργάνων και κύκλος σεξουαλικής απόκρισης
5. Σεξουαλικές σχέσεις και σεξουαλικές συμπεριφορές
6. Συναισθήματα
7. Υγιεινή, Προφύλαξη, Σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες και HIV
8. Σεξουαλικός προσανατολισμός
9. Αλκοόλ, ναρκωτικά και σεξουαλικότητα
10. Σεξουαλική κακοποίηση και ακατάλληλες σεξουαλικές συμπεριφορές
11. Σεξισμός και βία στις ρομαντικές σχέσεις
12. Διαχείριση συναισθημάτων, θεωρία του νου και οικειότητα

7.1 “Χωρίς προφυλακτικό, η απάντηση είναι όχι”

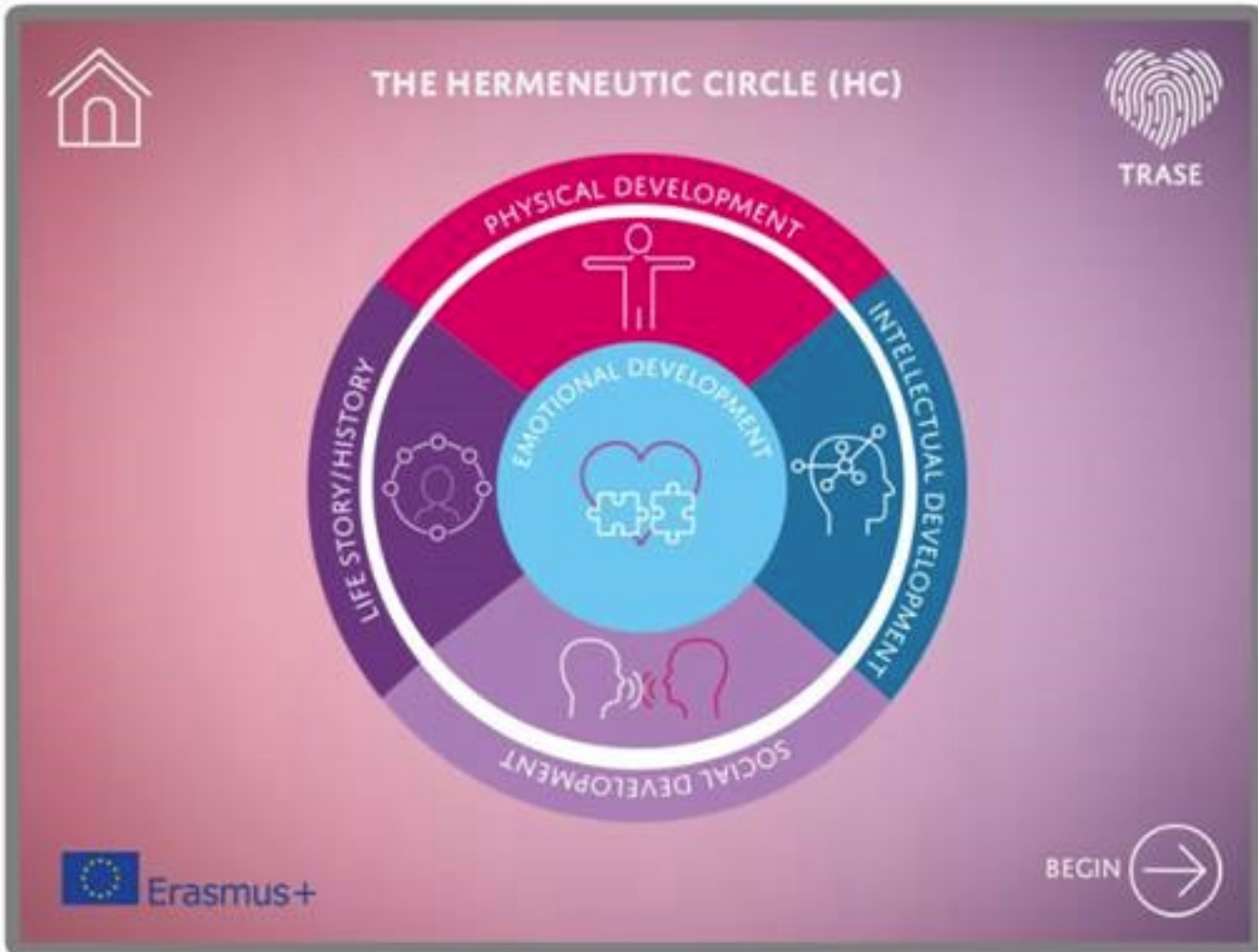
Τσεκάρετε τις δικαιολογίες που νομίζετε ότι είναι οι πιο συνηθισμένες όταν κάποιος προσπαθεί να αποφύγει τη χρήση προφυλακτικού ...

- "Δεν υπάρχει κίνδυνος για AIDS ή ΣΜΝ: αυτά είναι απλώς ιστορίες ..."
- "Μην φοβάσαι: δεν είναι επικίνδυνο στην ηλικία μας ..."
- "Αν με αγαπάς πραγματικά, θα θέλεις να ..."
- "Αν δεν θέλεις, τελειώσαμε ..."
- "Δεν είσαι cool! Μόνο μία φορά χωρίς προφυλακτικό ..."
- "Είμαστε πιστοί ο ένας στον άλλο, δεν χρειαζόμαστε προφυλακτικό ..."
- "Δεν είναι πραγματικό σεξ, αν δεν υπάρχει διείσδυση ..."
- "Εμπιστέψου με! Δεν χρειάζομαι προφυλακτικό ..."
- "Κανείς στην παρέα δεν χρησιμοποιεί προφυλακτικά ..."

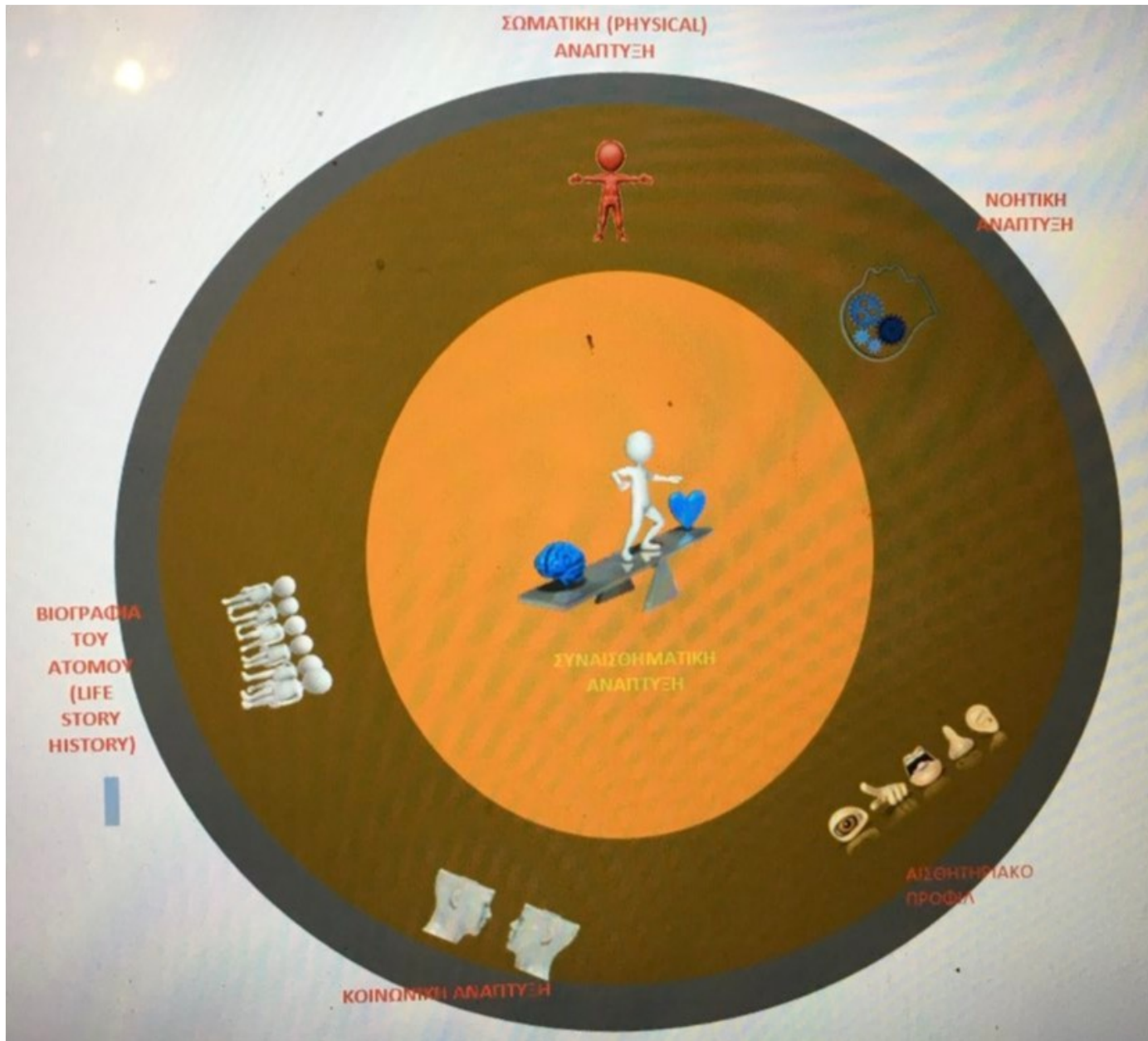
Έχετε ακούσει άλλες δικαιολογίες;

Παρακαλούμε τσεκάρετε τη σωστή απάντηση για κάθε ερώτηση.

1. Είμαι το όργανο που οδηγεί στη μήτρα. Είμαι το πέρασμα μέσα από το οποίο το μωρό ταξιδεύει κατά τη γέννηση. Κατά την εμμηνόρροια, το αίμα ρέει από μένα. Τι είμαι;
(α) το πέος
(β) ο κόλπος
(γ) τα στήθη
2. Είμαι το όργανο που αφήνει σπέρμα στον κόλπο μιας γυναίκας. Γίνομαι σκληρό κατά τη διάρκεια της σεξουαλικής διέγερσης. Χρησιμοποιούμαι για να ουρώ και να εκσπερματίζω. Τι είμαι;
(α) οι ωοθήκες
(β) η κλειτορίδα
(γ) το πέος
3. Είμαστε οι αδένες όπου παράγεται το σπέρμα. Τι είμαστε?
(α) όρχεις
(β) ο κόλπος
(γ) μήτρα
4. Οι γυναίκες αυνανίζονται;
(α) no
(β) yes
5. Μια κοπέλα μπορεί να μείνει έγκυος κατά τη διάρκεια της πρώτης σεξουαλικής της επαφής, ειδικά αν δεν χρησιμοποιεί αντισύλληψη..
(α) σωστό
(β) λάθος
6. Τα προφυλακτικά δεν προστατεύουν από τις ΣΜΝ (σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα).
(α) σωστό
(β) λάθος

https://traseproject.com/?page_id=216

The Hermeneutic Cycle (HC)

copyright

Ελεύθερη Απόδοση στα Ελληνικά: Ιωάννης Βοσκόπουλος

David Hartman Illustrated by Kate Brangan

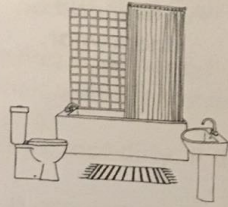
Sexuality and Relationship Education

for Children and Adolescents with
Autism Spectrum Disorders

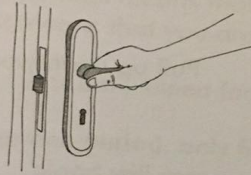
A Professional's Guide to Understanding, Preventing Issues,
Supporting Sexuality and Responding to Inappropriate Behaviours

Changing My Pad

Go to bathroom.

Close door.

Pull down underwear.

Take off old pad.

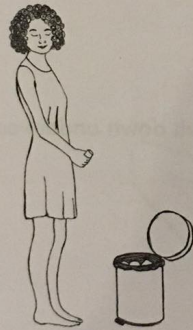

Put new pad on
underwear.

Pull up underwear.

Put old pad in the
wastebasket.

Wash hands.

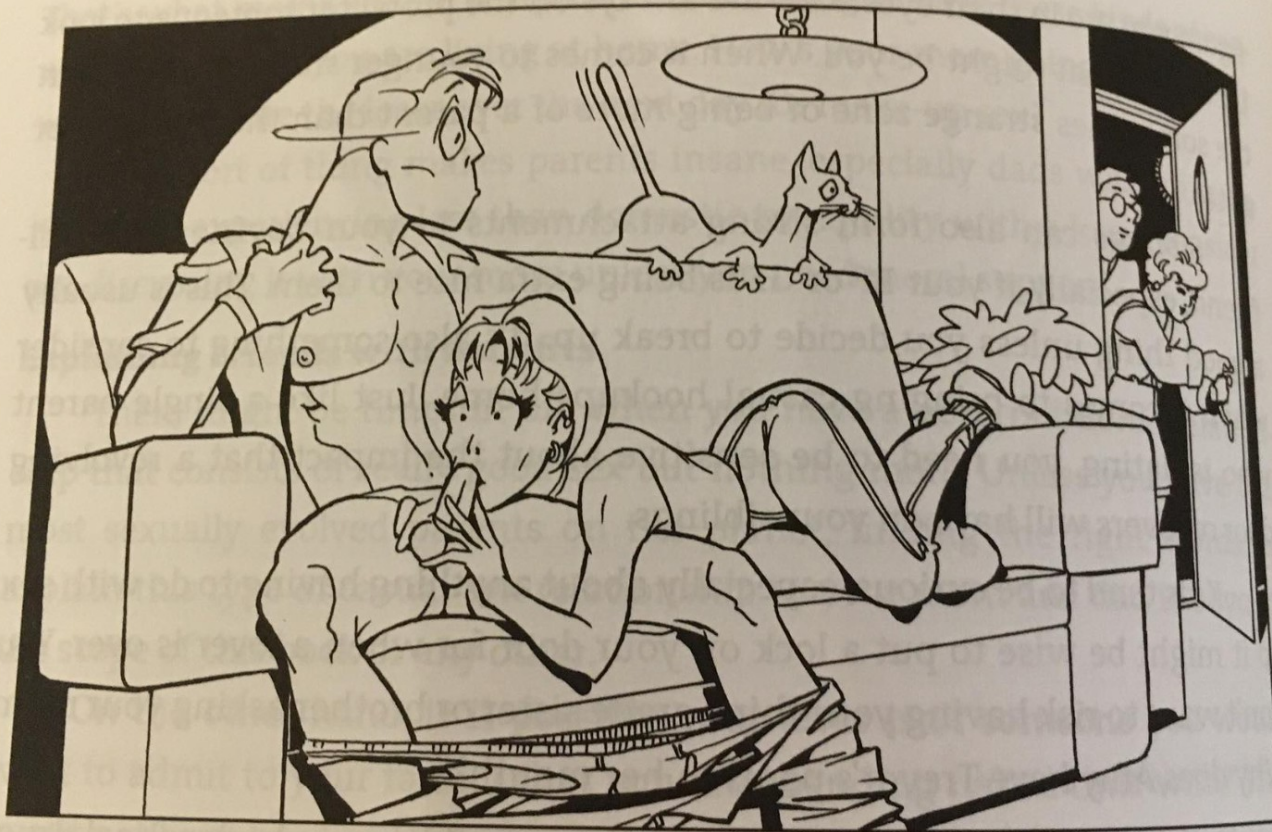

GUIDE

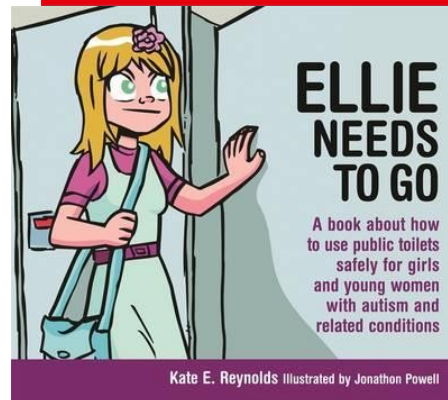
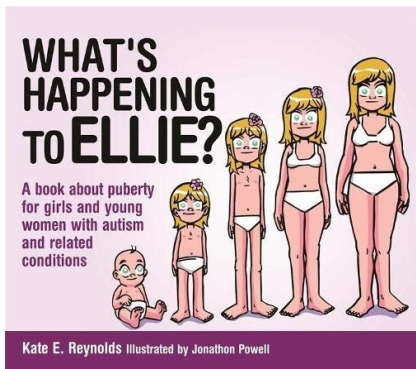
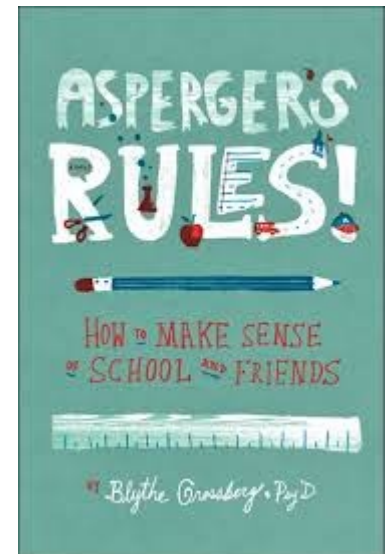
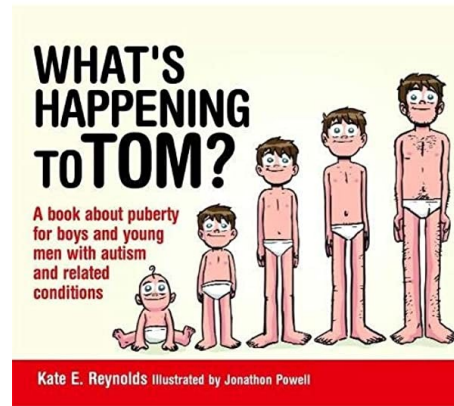
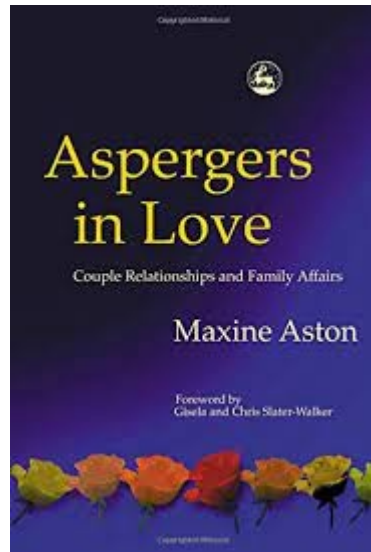
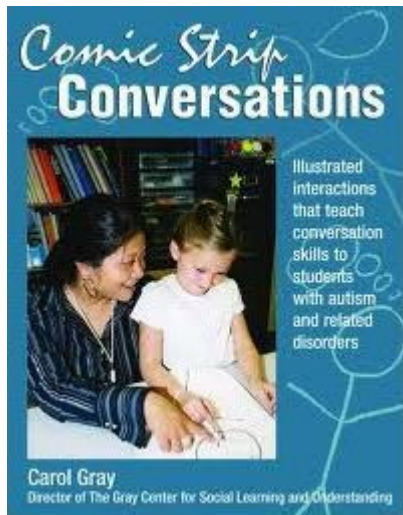
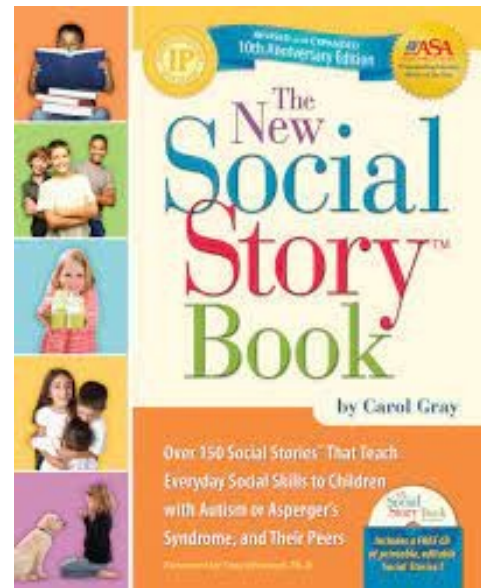
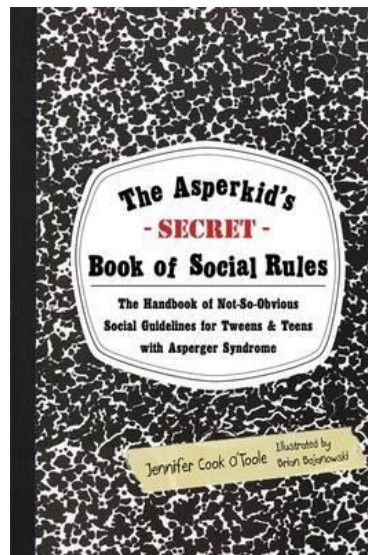
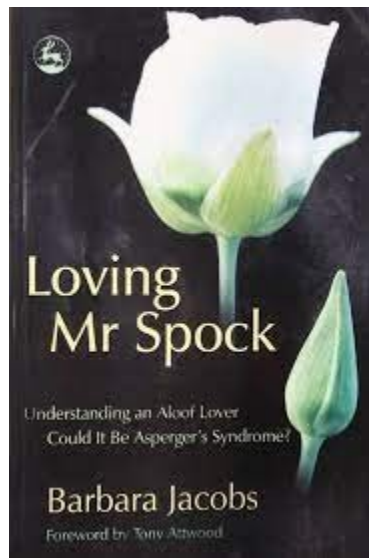
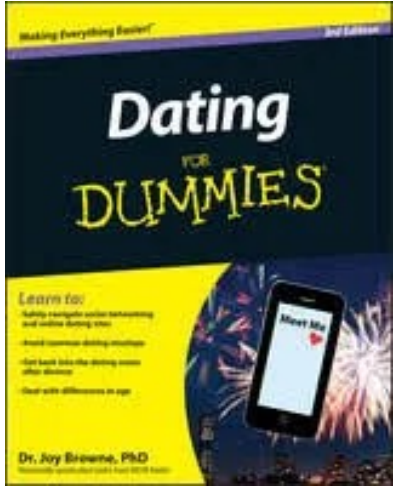
TO GETTING IT ON

Paul Joannides (2015)

It's best not to have sex in family areas.

ΔΑΣΚΑΛΟΙ

Agenda Style

- 01** **Αυτοπεποίθηση**
Διαρκής επιμόρφωση
Σεβασμός στους βασικούς κανόνες (μιλάμε γενικά με σοβαρότητα)
- 02** **Κουτί ερωτήσεων**
- 03** **Ενδιαφέρον μάθημα**
Ιδιαίτερα ενδιαφέροντα.
- 04** **Μην το παίρνετε προσωπικά**
Στρες
- 05** **Δεν τα ξέρουμε όλα!**

ΓΟΝΕΙΣ

Back to
SCHOOL

Οι γονείς αποτελούν το κλειδί για την επιτυχία του προγράμματος.

1 Είναι οι πρωταρχικοί φροντιστές του παιδιού.

2 Χρειάζονται **και αυτοί εκπαίδευση** για να υποστηρίξουν και να βοηθήσουν το παιδί τους.

3 Καλό είναι η εκπαίδευση των γονιών να ξεκινά παράλληλα με το παιδί και σε **μικρή ηλικία** του παιδιού για να γίνει σταδιακά.

4 Τους υποστηρίζουμε σε κάθε αναπτυξιακό στάδιο και διατηρούμε υψηλή επικοινωνία μαζί τους.

Back to
SCHOOL

5 Το πλαίσιο της οικογένειας θα μας δώσει πολλά στοιχεία για το τι είναι αποδεκτό και τι όχι στην σεξουαλικότητα.

6 Ακόμη και αν οι γονείς δεν θέλουν να συνεργαστούν αυτό μας δίνει πληροφορίες που μπορούμε να τις χρησιμοποιήσουμε στο πρόγραμμα.

CYGNET

ΠΛΟΕΣ / Ε.ΨΥ.ΜΕ

<https://ploes.org.gr/>

Βασικό Πρόγραμμα

- ✓ Συνάντηση 1: Αυτισμός και Διάγνωση
- ✓ Συνάντηση 2: Επικοινωνία
- ✓ Συνάντηση 3: Αισθητηριακά θέματα
- ✓ Συνάντηση 4: Κατανόηση συμπεριφοράς
- ✓ Συνάντηση 5: Διαχείριση συμπεριφοράς και υποστήριξη
- ✓ Συνάντηση 6: Επιλογή αποφασισμένη από την ομάδα

CYGNET

ΠΛΟΕΣ / Ε.ΨΥ.ΜΕ

<https://ploes.org/>

Πρόγραμμα: Puberty, Sexual Wellbeing and Relationships (PSR)

- ✓ **Συνάντηση 1: Εφηβεία**
- ✓ **Συνάντηση 2: Σεξουαλική ευεξία**
- ✓ **Συνάντηση 3: Σχέσεις**
- ✓ **Συνάντηση 4:**

Επιλογή αποφασισμένη από την ομάδα

Δεν είμαι σίγουρη αν
την εμπιστεύομαι

PRITA

Πάντα αποφασίζει για
το τι θα κάνουμε

PRITA

Είναι προσκολλημένη πάνω μου

PRITA

Δεν κρατάει μυστικά

PRITA

Δε μου μιλάει στο σχολείο

PRITA

Συχνά κοροϊδεύει τους
άλλους φίλους μου

PRITA

Με πειράζει μπροστά σε φίλους

PRITA

Δεν έχουμε άλλους φίλους

PRITA

Cognitive Behaviour Drama Centre in Athens

Δρ Χάρης Καρνέζη

**Ο μικρός Έρικ ξεπερνάει τη φοβία του για το κούρεμα
αντιμετωπίζοντας τον τρομερό «Ψαλιδοχέρη» προκειμένου να
σώσει το λιονταράκι του**

**Use of the cognitive behavior drama model to treat specific phobias in high-functioning children
with autism: A case study.**

Karnezi, H. & Tierney, K. (2021)

Practice Innovations, American Psychological Association (APA)

DOI: 10.1037/pri0000160

Θέμα διατριβής:

Σχεδιασμός, εφαρμογή και αξιολόγηση ενός ψυχοκοινωνικού προγράμματος εκπαίδευσης εφήβων με υψηλής λειτουργικότητας αυτισμό και των γονέων τους για τη διαχείριση της σεξουαλικότητας.

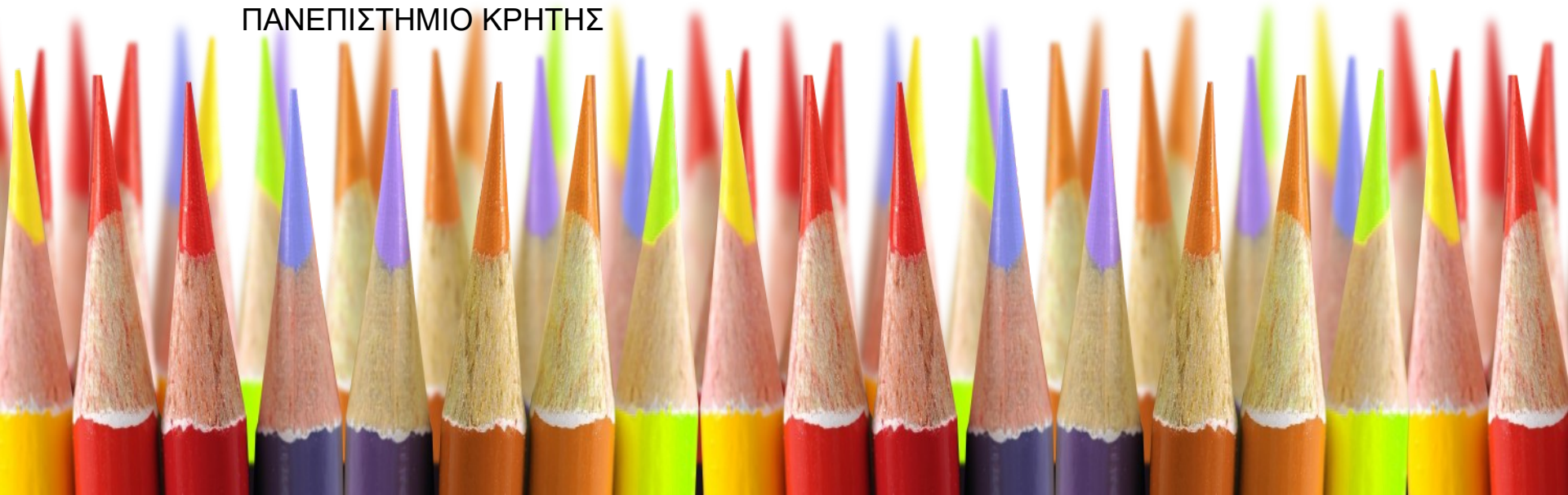
Υπ.Δρ.: Βασιλική Ρουμελιώτου

Επιβλέπων καθηγητής : ΗΛΙΑΣ ΚΟΥΡΚΟΥΤΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Συμμετέχοντες: _

γονείς με παιδιά στο φάσμα του αυτισμού (υψηλής λειτουργικότητας)

και τα ίδια τα παιδιά

Στόχος:

- ✓ να **διερευνηθούν** γνώσεις, αντιλήψεις, εμπειρίες και δεξιότητες διαχείρισης σε σχέση με τη σεξουαλικότητα και
- ✓ να **επιμορφωθούν** τόσο τους γονείς όσο και τα παιδιά,

ώστε να αποκτήσουν περισσότερες ψυχοκοινωνικοσεξουαλικές γνώσεις και δεξιότητες και αυτοπεποίθηση ότι η εφηβεία και η σεξουαλικότητα είναι κάτι που μπορούν να διαχειριστούν και να βιώσουν, εν τέλει, μια πιο ασφαλή, ήρεμη και γεμάτη ζωή

Στα πλαίσια της έρευνας:

- **Θα προηγηθεί** η εκπαίδευση των γονέων η οποία είναι βασισμένη στο **Πρόγραμμα Εκπαίδευσης CYGNET** και στο **Πρόγραμμα CYGNET PSR**
- **Θα ακολουθήσει** η εκπαίδευση των εφήβων η οποία είναι βασισμένη στο **πρόγραμμα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης της Isabelle Henault.**

Εργαλεία:

✓ Έφηβοι:

(SexKen-ID)

Sexual Knowledge, Experience, Feelings, and Needs Scale (SexKen)

(McCabe & Cummins, 1996)

✓ Γονείς:

• (SexKen-C).

- Ερωτηματολόγιο του CYGNET που καταγράφει την αυτοπεποίθηση των γονέων να διαχειριστούν τη σεξουαλικότητα και την εφηβεία των παιδιών τους
- ερωτηματολόγιο, αξιολόγησης κάθε συνεδρίας όσο και της ερευνήτριας

Δάσκαλοι:

- ✓ The Aberrant Behavior Checklist (Aman and Singh, 1986) και
- ✓ The Friendship Skills Observation Checklist (Attwood and Gray, 1999).

“Without deviation from the norm,
progress is not possible.”

Frank Zappa

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✓ Alevriadou, A., & Sereti, I. (2015). *Educational Intervention Programme in Sexual Education of a Pre-Adolescent Boy with Prader- Willi Syndrome: A Case Study*. *Procedia: Social and Behavioral Sciences*, 185, 98–103.
doi:10.1016/j.sbspro.2015.03.438
- ✓ American Psychiatric Association. (2000). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4th ed., rev.). Washington, DC: Author.
- ✓ Aston, M. (2003) 'Aspergers in Love: Couple Relationships and Family Affairs'
London: Jessica Kingsley Publishers
- ✓ Attwood, T. (1998). *Asperger's syndrome: A guide for parents and professionals*.
London: Jessica Kingsley Publications.
- ✓ Attwood, T., (2007). *The Complete Guide to Asperger's Syndrome*, Jessica Kingsley Publishers
- ✓ Barnard, J; Prior, A; Potter, D. (2000) *Inclusion and autism: is it working?: 1,000 examples of inclusion in education and adult life from The National Society's members* London: The National Autistic Society
- ✓ Baron – Cohen, S., Leslie, A.M., Frith, U., (1985). Does the autistic child have a "theory of mind"?, *Cognition*, 21, 37 – 46.
- ✓ Baron – Cohen, S., (2006). Two theories of autism: hyper – systemising and assortative mating. *Journal Archives of Disease in Childhood*, 91, 2-5.
- ✓ Byom, L.J. & Mutlu, B. (2013) *Theory of mind: Mechanisms, methods, and new directions*. *Front. Hum. Neurosci.*, 7, 413

- ✓ Corbett, B. A., Constantine, L.J., Hendren, R., Rocke, D., and Ozonoff S., (2009). Examining executive functioning in children with autism spectrum disorder, attention deficit hyperactivity disorder and typical development. *Psychiatry Research*, 166, 210 – 222.
- ✓ Frith, U., & Happe, F. (1994). Autism: beyond “theory of mind”. *Cognition*, 50, 115 – 132
- ✓ Gilmour, L., Schalomon, P. M. & Veronica Smith (2012) ‘Sexuality in a community based sample of adults with autism spectrum disorder’ *Research in Autism Spectrum Disorders* 6 , 313–318
- ✓ Gould, J. (2017) Towards understanding the under-recognition of girls and women on the autism spectrum. *Autism*. This issue. Epub ahead of print 27 July 2017. DOI:10.1177/1362361317706174.
- ✓ Grove, L., Morrison-Beedy, D., Kirby, R., & Hess, J. (2018). *The Birds, Bees, and Special Needs: Making Evidence-Based Sex Education Accessible for Adolescents with Intellectual Disabilities*. *Sexuality and Disability*, 36(4), 313–329. doi:10.1007/11195-018-9547-7
- ✓ Herring S, Gray K, Taffe J, Tonge B, Sweeney D, Einfeld S (2006) Behaviour and emotional problems in toddlers with pervasive developmental disorders and developmental delay: associations with parental mental health and family functioning. *Journal of Intellectual Disability Research*; 50 (Pt12): 874-82. doi: 10.1111/j.1365-2788.2006.00904.x. PMID: 17100948
- ✓ Ives, M. & Munro, N. (2002) *Caring for a Child with Autism: A Practical Guide for Parents* London: Jessica Kingsley Publishers.
- ✓ Jones, R. S. P., & Meldal, T. O. (2001). Social relationships and Asperger’s syndrome: A qualitative analysis of first-hand accounts. *Journal of Learning Disabilities*, 5(1), 35–41. doi:10.1177/146900470100500104
- ✓ Konstantareas, M. M., & Lunsy, Y. (1997). Sociosexual knowledge, experience, attitudes, and interests of individuals with autistic disorder and developmental delay [Electronic version]. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 27(4), 397–413.

- ✓ Lai, M. C., Lombardo, M. V., Suckling, J., Ruigrok, A. N., Chakrabarti, B., Ecker, C., Deoni, S. C., Craig, M. C., Murphy, D. G., Bullmore, E. T., MRC AIMS Consortium, & Baron-Cohen, S. (2013). Biological sex affects the neurobiology of autism. *Brain : a journal of neurology*, 136(Pt 9), 2799–2815. <https://doi.org/10.1093/brain/awt216>
- ✓ Lawson, W. (2005) *Sex, Sexuality and the Autism Spectrum*. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- ✓ Ludlow, B. (1991). Contemporary issues in sexuality and mental retardation. *Advances in Mental Retardation and Developmental Disabilities*, 36, 531–539.
- ✓ Mahoney, M. (2009). *Asperger's Syndrome and Criminal Law: The Special Case of Child Pornography*. Available at: www.harringtonmahoney.com/documents/Asperger%20Syndrome%and%20the%20Criminal%20Law%20v26.pdf
- ✓ Murphy, N. A. & Elias, E. R. (2006) 'Sexuality of Children and Adolescents With Developmental Disabilities' *PEDIATRICS* 118, 1 p 398-403. Downloaded from pediatrics.aappublications.org on May 23, 2015
<http://pediatrics.aappublications.org/content/118/1/398.full.html>
- ✓ Ousley, O., & Mesibov, G. (1991). Sexual attitudes and knowledge of high-functioning adolescents adults with autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 21, 471–481.
- ✓ Plexousakis, S. Georgiadi, M. & Kourkoutas, E. (2011) 'Asperger syndrome and Sexuality: Intervention issues in a case of an Adolescent with Asperger syndrome in a context of a Special Educational Setting' *Procedia Social and Behavioral Sciences* 15 , 490–495
- ✓ Plexousakis, S., Georgiadi, M., Halkiopoulos, C., Gkintoni, E., Kourkoutas, E., & Roumeliotou, V. (2020). Enhancing Sexual Awareness in Children With Autism Spectrum Disorder: A Case Study Report. In P. Whitby (Ed.), *Cases on Teaching Sexuality Education to Individuals With Autism* (pp. 79-98). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-2987-4.ch005>
- ✓ Raymaekers, R., van der Meere, J. & Roers, H. (2004). Event-rate manipulation and its effect on arousal modulation and response inhibition in adults with highfunctioning autism. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology*, 26(1), 74–82. doi:10.1076/jcen.26.1.74.23927 PMID:14972695

- ✓ Realmuto, G. M., & Ruble, L. A. (1999). Sexual behaviors in autism: Problems of definition and management [Electronic version]. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 29(2), 121–127.
- ✓ Rosen, N., Lord, C., Volkmar, F. (2021). The Diagnosis of Autism: From Kanner to DSM-III to DSM-5 and Beyond. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. 51. 1-18. 10.1007/s10803-021-04904-1.
- ✓ Stokes, M. A., & Kaur, A. (2005). High-functioning autism and sexuality: A parental perspective. *Autism*, 9, 266–289.
- ✓ Suris, J., Resnick, M. D., Cassuto, N., & Blum, R. W. (1996). Sexual behavior of adolescents with chronic disease and disability. *Journal of Adolescent Health*, 19, 121–134.
- ✓ Tinsley, M. & Hendrickx, S. (2009) *Asperger syndrome and Alcohol: Drinking to Cope*, London: Jessica Kingsley
- ✓ Travers, J., & Tincani, M. (2010). Sexuality education for individuals with autism spectrum disorders: Critical issues and decision making guidelines [Electronic version]. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities*, 45(2), 284–293.
- ✓ Wing, L. (1996) *The Autistic Spectrum: A Guide for Parents and Professionals* London: Constable and Company Limited
- ✓ World Health Organization (WHO) (2006) *Defining Sexual Health – Sexual Health Document Series*. Geneva: WHO.
- ✓ WHO-Europe and Federal Centre for Health Education BZgA, (2010). *Standards for sexuality in Europe. A framework for policy makers, educational and health authorities and specialists*. Cologne: WHO Europe and Federal Centre for Health Education BZgA
- ✓ Γενά, Α. (2002). *Αυτισμός και Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές*. Αθήνα (αυτοέκδοση).

- ✓ *Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού (2017). Επίσημες Θέσεις/ Εκθέσεις/ Πορίσματα. Θέση της Επιτρόπου προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Λήδας Κουρσουμπά αναφορικά με το δικαίωμα των παιδιών σε σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Λευκωσία, Ιούλιος 2017. Ανακτήθηκε 13/07/2021 από:
<http://www.childcom.org.cy/ccr/ccr.nsf/All/5FAD923DDE1A016EC22582D3003A7EC3?OpenDocument>*
- ✓ *Ιωάννου, Λ., Βοσκόπουλος, Γ. (2018) Εκπαιδευτικό Σεμινάριο
ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ
ΣΤΟ ΦΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΥΤΙΣΜΟΥ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ
ΧΑΜΗΛΗΣ, ΜΕΣΗΣ ΚΑΙ ΥΨΗΛΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ Αθήνα, Γενάρης, 2018*
- ✓ *Κουρκούτας, Η. Ε. (2001). Η ψυχολογία του εφήβου. Θεωρητικά ζητήματα και κλινικές περιπτώσεις. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα*
- ✓ *Μόιρα Τζίτζικα, Μ., Αρβανίτης, Δ. & Σαββόπουλος, Γ. (2017)
ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ: Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση σε Δ.Α.Φ. & Νοητική Υστέρηση, Αθήνα,*

9-10/12/2017

Ευχαριστώ!